

Η ΕΞΕΥΡΕΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Ὑπὸ

CARL SNYDER.

Ὁ ὑπολογισμὸς καὶ ἡ κατάταξις τῶν νέων δεδομένων ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν καὶ τὸν ὄγκον τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, τὴν εἰς ἵππους δύναμιν καὶ τὸ χρησιμοποίηθαι κεφάλαιον, ἔρχονται νὰ ἀποκαλύψουν τὸν ἀκριθεῖς μηχανισμόν, καθ' ὃν συνετελέσθη ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν ἐκπληκτικὴ βιομηχανικὴ πρόοδος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν.

Τὸ οὐσιῶδες τῆς τεραστίας ταύτης προόδου εἶναι ἡ ἀντίστοιχος δημιουργία νέου κεφαλαίου, καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο φαίνεται ὅτι παρήχθη σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ κατ' εὐθείαν ἀμέσως ἐξ αὐτῶν τῶν βιομηχανιῶν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν κερδῶν καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν φανταστικῶν «ἐθνικῶν ἀποταμιεύσεων». Ἡ ἐπένδυσις τοῦ κεφαλαίου τούτου εἰς μηχανήματα καὶ ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις νέων μεθόδων, εἶναι ἐκεῖνα ἅτινα μόνον κατέστησαν δυνατὴν τὴν κατὰ κεφαλὴν αὔξησιν τοῦ ἐργατικοῦ προϊόντος καὶ τὸ ἐντεῦθεν προκύπτον κέρδος εἰς πραγματικὰ ἡμερομίσθια, καὶ γενικώτερον εἰς εὐημερίαν.

Εἰς ἐργασίαν μου δημοσιευθεῖσαν πρὸ διετίας¹ ἐσημείωσα τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα 100 ἔτη καταπληκτικὴν πτώσιν τῆς ἐργατικῆς δαπάνης ἐν τῇ παραγωγῇ ἑνὸς μποῦσελ σίτου μέχρι καὶ πλέον ἴσως τοῦ 80%. Πῶς συνέβη τοῦτο ;

Τοῦτο κυρίως πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν μηχανῶν. Ἀπόδειξις : Τὸ μέσον εἰσόδημα ἑνὸς στρέμματος εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, ὅλων ἢ τῶν καλλιτέρων ἀγρῶν, μετεβλήθη ἐλάχιστα κατὰ τὰ ἑκατὸν τελευταῖα ταῦτα ἔτη. Συνεπῶς δὲν πρόκειται περὶ καλλιτέρων μεθόδων ἢ ἐντατικωτέρας καλλιιεργείας. Τὸ γεγονὸς ἄρα δεόν νὰ ἀποδοθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ μηχανικοῦ

1) «On the structure and inertia of prices» «Am. Ec. Rev.» June 1934.

Ὁ Ἀμερικανὸς οἰκονομολόγος καὶ στατιστικὸς, διευθυντὴς τῆς Federal Reserve Bank κ. Snyder, ἐλθὼν τελευταίως εἰς Ἑλλάδα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ συνελθόντος ἐν Ἀθήναις Διεθνοῦς Στατιστικοῦ Συνεδρίου εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς ἀποστείλῃ τὴν ἀνωτέρω ἐξαιρετικῶς ἐπίκαιρον καὶ ἐνδιαφέρουσαν μελέτην του, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξετάζει τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ διατυθεμένων κεφαλαίων ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας.

ὄπλισμοῦ. Λόγῳ αὐτοῦ, καὶ μόνον αὐτοῦ, ὁ χρόνος συνολικῆς καλλιέργειας, ὅστις ἀπητεῖτο διὰ τὴν παραγωγὴν ἑνὸς μποῦσελ σίτου, κατέπεσεν ἀπὸ 60 περίπου ὥρας, ὅσαι ἐχρειάζοντο πρὸ 100 ἐτῶν, εἰς 2 περίπου ὥρας, ὅσαι χρειάζονται σήμερον εἰς τοὺς ὑψηλῆς μηχανικῆς ἀναπτύξεως ἀγροὺς τοῦ Kansas.

Ἡ συνολικὴ ἐν τούτοις μέση δαπάνη παραγωγῆς ἑνὸς μποῦσελ δὲν ἐμειώθη ἀναλόγως, καὶ τοῦτο διότι ὁ χρόνος τῆς ἀπαιτουμένης ἐργασίας εἶναι σήμερον τὸ μικρότερον τμῆμα τοῦ κόστους· τὸ μεγαλείτερον τμῆμα ἀποτελοῦν τὰ γενικὰ ἔξοδα : ἐπιβαρύνσεις τόκων, ἔξοδα διατηρήσεως τῶν μηχανῶν, ἀποσβέσεις, ὑποτιμήσεις καὶ μισθοί.

Τοῦτο συμβαίνει σχεδὸν εἰς κάθε τύπον βιομηχανίας. Ἄς λάθωμεν ὡς παράδειγμα τὸ ἐμπόριον τοῦ χάλυθος. Ἡ παραγωγικὴ δαπάνη ἑνὸς τόννου χάλυθος ἐπεξεργασμένου ἐκ μεταλλεύματος ἀπὸ τῆς γῆς, δὲν δύναται σήμερον νὰ ὑπερβαίῃ τμῆμα τῆς πρὸ 100 ἐτῶν ἀπαιτουμένης.

Σήμερον τὸ μετάλλευμα ἐξορύσσεται μὲ τεραστίας σκαπάνας, φορτῶνεται ἐπὶ τῶν ἀτμοπλοίων διὰ μηχανῶν, καὶ ταξειδεύει εἰς μακρυνὰ ἐργοστάσια μὲ κάθε μέσον ἐξοικονομήσεως ἐργασίας. Τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ διὰ τὸν γαιάνθρακα ἢ τὸν χαλκὸν ἢ οἷονδήποτε ἄλλο προϊόν μεγάλης βιομηχανίας. Ἀκόμη καὶ εἰς μίαν τόσον πολύπλοκον καὶ δύσκολον διαδικασίαν, ὡς ἡ κατασκευὴ ἑνὸς σημερινοῦ αὐτοκινήτου, τὸ καθαρὸν κόστος ἡμερομισθίου εἶναι τὸ μικρότερον τμῆμα τοῦ συνόλου. Τὸ πλεῖστον τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς (manufacture) εἶναι ἔργον οὐχὶ χειρῶν (manu), ἀλλὰ μηχανῶν. Μὲ τὰς πρὸ 100 ἐτῶν μεθόδους καὶ τὴν ἐργατικὴν δαπάνην τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ εὐθηνότερον σημερινὸν αὐτοκίνητον δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῇ, ἂν ὄχι διόλου, οὔτε μὲ \$5.000. Ἡ μηχανὴ κατέρριψε τὸ κόστος κατὰ 80 ἢ 90%.

Ὁλόκληρος ὁ μηχανικὸς καὶ τεχνικὸς οὗτος ὄπλισμός καὶ αἱ συμπαρομαρτοῦσαι βελτιώσεις τῆς παραγωγῆς, ἀπῆλθον χρῆμα - κεφάλαιον. Πόθεν προῆλθε τὸ κεφάλαιον τοῦτο, πόθεν αἱ ἑκατοντάδες τῶν δισεκατομμυρίων καὶ πλέον τὰ ὅποια ἀπῆλθον διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς συγχρόνου πολυβιομηχανίου Ἀμερικῆς καὶ τὰ ὅποια ἐδημιούργησαν τὴν ἐπίζηλον εἰς τὸν κόσμον θέσιν τῆς χώρας ταύτης ;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι μία : Ἐξ αὐτῶν τῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν των, τοῦ ἐκπληκτικῶς μικροῦ ἀριθμοῦ τούτου. Καὶ ὡς παράδειγμα τῆς διαδικασίας ταύτης ἃς λάβωμεν τὴν πλέον ἴσως ἐντυπωσιακὴν καὶ πλέον γνωστὴν σημερινὴν περίπτωσιν.

Κατὰ τὸ 1928 ἢ 1929 αἱ ἐταιρεῖαι Holdings τῆς Ford Motor θὰ ἠδύναντο εὐχερῶς νὰ ρευστοποιηθοῦν εἰς ἓν δισεκατομμύριον δολλάρια. Τὸ σύνολον τῶν εἰς ἐγκαταστάσεις ἐπενδύσεων ἦτο τὸ ἥμισυ ἢ πλέον τούτου περίπου. Ποῖος εἶχεν ἀναλάβει τὸ κεφάλαιον τοῦτο ; Πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν πέντε ἢ ἕξ ἄνθρωποι εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς μικρόν τι γραφεῖον διὰ νὰ συμπήξουν ἐταιρεῖαν. Τὸ συνολικὸν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον ἠδύναντο νὰ ἐπιδείξουν ἦτο \$29.000 καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον τὸ ἥμισυ περίπου εἰς μετρητά. Τοῦτο ἦτο τὸ κατατεθὲν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον εἶχε ποτε ἡ Ford Company. Κατὰ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ ἔτη, ἡ ἐταιρεῖα αὕτη ἀπεκόμισεν ὀγκώδη εἰσοδήματα ἀνελθόντα εἰς 12.5 δισεκατομμύρια περίπου δολλάρια. Ἐξ αὐτῶν μόνον 125 ἑκατομμύρια κατεβλήθησαν εἰς τοὺς μετόχους — 1% περίπου τῶν ἀκαθαρίστων κερδῶν. Τὰ ὑπόλοιπα 99% ἐπῆγαν εἰς ἡμερομίσθια, ὑλικά, κεφάλαια κινήσεως καὶ ἐγκαταστάσεις.

Τοῦτ' αὐτό, ἀναμφισθητήτως, συνέβη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, ἰδίως εἰς τὴν ἀρχὴν των. Τὸ κοινὸν τῶν ἐπενδύσεων δὲν συρρέει συνήθως εἰς νέας ἐπιχειρήσεις, καὶ εὐλόγως. Συχνὰ αἱ νέαι ἐπιχειρήσεις εἶναι ἀποτυχίαι, καὶ μεγάλας ζημίας μόνον οἱ πλούσιοι δύνανται νὰ ὑποστῶσι. Τὰ ποσὰ δὲ τὰ ὁποῖα πραγματικῶς κατατίθενται ἔξωθεν εἰς μετοχικὸν βιομηχανικὸν κεφάλαιον, εἶναι προφανῶς μικρά. Παρ' ὅλας ἀκόμη τὰς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐπιμόνους προπαγάνδας πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν τῶν μετοχῶν εἰς ἐταιρείας δημοσίας ὠφελείας καὶ ἄλλους ὀργανισμούς, παραμένει πάντοτε ἀληθές ὅτι ὁ μέγας ὄγκος τῶν μετοχῶν ὅλων τῶν ἰδρυμάτων ἅτινα πληρώνουν μέρισμα, εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἐνὸς ποσοστοῦ κάτω τοῦ 1% τοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ τοῦτο συνέβαινε πάντοτε. Ἐπειδὴ ταῦτα ἔχουν ὀλίγον φαίνεται κατανοηθῇ, τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸ πολὺ κοινόν, τὰ νέα δεδομένα ἅτινα ἀποκαλύπτουν τὰς ὀριστικὰς σχέσεις μεταξὺ προμηθείας κεφαλαίων, βιομηχανικῆς προόδου, ὑψηλῶν ἡμερομισθίων, γενικῆς εὐημερίας καὶ πλήρους

δράσεως τῶν ἐργατικῶν χειρῶν, καὶ ἅτινα ἰσχύουν εἰς τὰς Ἑνωμ. Πολιτείας διὰ σημαντικὴν χρονικὴν περίοδον (πλέον τῆς 100ετίας) δύνανται νὰ κινήσουν τὴν προσοχήν.

I

Ἡ ἄμεσος ἀφορμὴ διὰ τὴν συναγωγὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν δεδομένων τούτων ἦτο ἡ δραματικὴ ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις στροφή τῆς οἰκονομικῆς καὶ βιομηχανικῆς πορείας κατὰ τὰ τελευταῖα 5 ἢ 6 ἔτη — ἔτη καθ' ἃ παρέστημεν μάρτυρες μιᾶς μοναδικῆς εἰς διάρκειαν καὶ ἔντασιν ἀναστροφῆς τῆς μακροχρονίου οἰκονομικῆς ἐξελίξεώς μας. Εἴχομεν καὶ εἰς τὸ παρελθὸν καταπτώσεις, καὶ τινὰς μάλιστα κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν καὶ προγενέστερον, ἄρκετὰ σημαντικὰς· οὐδεμία ὅμως δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν τελευταίαν μὲ τὴν ἄνευ προηγουμένου ἀνεργίαν, τὴν μείωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ τὴν ἀνακοπὴν τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας μας. Εἴχομεν ἀκόμη καὶ μακρὰς καταπτώσεις διακοπτομένας συνήθως εἰς τὸ μέσον ὑπὸ ἀποτόμων ἀναρρώσεων, ὡς ἐκείνη ἣτις ἐπικολούθησε τοῦ πανικοῦ τοῦ 1837. Ἡ ἐπιδρασίς των ὅμως ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἦτο τότε σχετικῶς μικρά, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι, τὰ τρία τέταρτα ἢ καὶ περισσότερον ἴσως τοῦ πληθυσμοῦ τούτου, ἦσαν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς εὐρείαν κλίμακα ἀνεξάρτητα, παράγοντα ἰδίαις χερσὶ τὸν ἄρτον των, κόπτοντα τὴν ξυλίαν των, ράπτοντα τὰ ἐνδύματά των, τὰ ὑποδύματά των καὶ τ.τ. Αἱ πόλεις ἦσαν τότε μικραί. Ὁ «βιομηχανικὸς» πληθυσμός, ὑπάλληλοι ἐργοστασίων καὶ σιδηροδρόμων, ἦτο ἐλάχιστον τμήμα τοῦ συνόλου. Ἡ βιομηχανία τοῦ ἔθνους ἦτο τότε εὐρύτατα ἀγροτικὴ καὶ οἰκιακὴ.

Εἴχομεν πάλιν ἀποτομωτάτας καταπτώσεις ὡς τοῦ 1873—1878 καὶ τοῦ 1893—1898, ἀμφοτέρως διακοπεύσας ὑπὸ ἰσχυρᾶς ἀναρρώσεως. Γενικῶς εἰπεῖν ἢ κατὰ τὰς καταπτώσεις περίοδος ἀπὸ τοῦ ὕψους εἰς τὸ βάθος σπανίως ὑπερέβη τοὺς 12 ἕως 15 μῆνας. Σήμερον ὑπερέβη αὕτη τὰ 2½ ἔτη, ἡ δὲ ἀνάρρωσις, παρὰ τινὰς ἀπατηλοὺς περὶ τοῦ ἀντιθέτου βιομηχανικοὺς δείκτας, ὑπῆρξε βραχυτάτη. Ἐνῶ γράφονται ἀκόμη αἱ γραμμαὶ αὗται, ἔχομεν εἰσέτι ἕξ ἢ ὀκτὼ ἑκατομμύρια ἄτομα ἄνευ κανονικῆς ἐργασίας, ἀριθμὸν τ. ἕ. δυσανάλογον.

Ἡ ἐκπληκτικωτέρα ὁμῶς εἰκὼν τῆς καταπτώσεως ταύτης εἶναι ἡ ἐξαετῆς πλήρης ἀνακοπὴ τῆς ἀφθόνου βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἡ ὁποία ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πλέον ἔτη ἦτο ἐν ἑκ τῶν ἐξεχόντων χαρακτηριστικῶν τῆς χώρας μας. Καὶ τοῦτο δὲν ἔχει τὸ προηγούμενόν του. Ἔχομεν σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐξαίρετα ἐτήσια στοιχεῖα ἐπιτρέποντα τὴν μέτρησιν τῆς βιομηχανικῆς ἡμῶν προόδου ὡς συνόλου μέχρι τοῦ Ἑμφυλίου πολέμου (1861 — 1865). Παλαιότερον τούτου μεγάλη ποικιλία ἄλλων δεδομένων ἐπιτρέπει τὴν ἐπαρκῆ κατὰ πενταετεῖς περιόδους μέτρησιν μέχρι τοῦ 1830. Ἀκόμη παλαιότερον μέχρι τῆς ιδρύσεως τῆς Δημοκρατίας, ἦτοι τῷ 1790, διάφορα δεδομένα ἄρκοῦν ἵνα ἀποδείξουν τὴν συνέχειαν τῆς μακροχρονίου ταύτης βιομηχανικῆς προόδου. Αἱ μετρήσεις αὗται ἀποδεικνύουν ἀναμφισβητήτως ὅτι κατὰ τὰ 140 ἔτη ἅτινα ἐμεσολάβησαν μέχρι τοῦ 1930, δὲν ὑπῆρξε πενταετὴς περίοδος μὴ παρουσιάζουσα συγκεκριμένην αὔξησιν. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅτι, ἡ ἐν τῇ ἀναλογίᾳ τῆς μεταβολῆς μεταξὺ τῶν διαδοχικῶν περιόδων διαφορὰ αὐξήσεως ἦτο μικρά. Λαμβανόμενα κατὰ δεκαετεῖς περιόδους, εἰς ἃς δύνανται νὰ περιληφθῶσιν τὰ περισσότερον ἐκτεταμένα στοιχεῖα τῶν ἀπογραφῶν, ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν ὑπῆρξε δεκαετία ἀπὸ τοῦ 1810 τοῦλάχιστον, ἡ ὁποία νὰ παρουσιάζῃ οὐσιώδη μεταβολὴν ἀναλογίας ἀπὸ οἵανδήποτε ἄλλην συνεχομένην δεκαετίαν. Ὑπῆρξε δηλαδή σταθερὰ καὶ ἐκπληκτικὴ διατήρησις τοῦ ποσοστοῦ αὐξήσεως, γεγονὸς ἐρχόμενον εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν λίαν διαδεδομένην λαϊκὴν δοξασίαν περὶ εὐρειῶν καὶ ἀποτόμων μεταβολῶν (βλέπε πίνακα I).

Ὁ Πίναξ I παρουσιάζει κατὰ ἀπογραφικὰς δεκαετίας τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργατῶν, τὸ ἐπενδεδυμένον κεφάλαιον καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ προϊόντος ὅλων τῶν βιομηχανικῶν εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν συνολικὴν χρησιμοποίηθῃσαν δύναμιν (ἐξαιρουμένων τῶν ἐργαζομένων ζώων καὶ αὐτοκινήτων), ὡς καὶ σύνθετον δείκτην ἐμπορίου καὶ παραγωγῆς εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας. Αἱ σειραὶ τῶν βιομηχανικῶν στοιχείων ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ Γραφείου Ἀπογραφῶν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, ἐξαιρέσει τῶν σειρῶν τοῦ ἀπὸ τοῦ 1919 ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου, αἵτινες εἶναι ἐργασία τοῦ κ. John R. Arnold. Ἡ συνολικὴ πρώτη δύναμις ὑπελογίσθη ὑπὸ τοῦ κ. C. R. Daugherty καὶ ἀπὸ τοῦ 1790 ὑπὸ τοῦ κ. Williams Haynes. Ὁ δείκτης τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς παραγωγῆς εἶναι μέσος κλιμακωτὸς δείκτης, συντεθεὶς κατὰ πενταετίας ὑπὸ τοῦ Reports Department of the Federal Reserve Bank of New

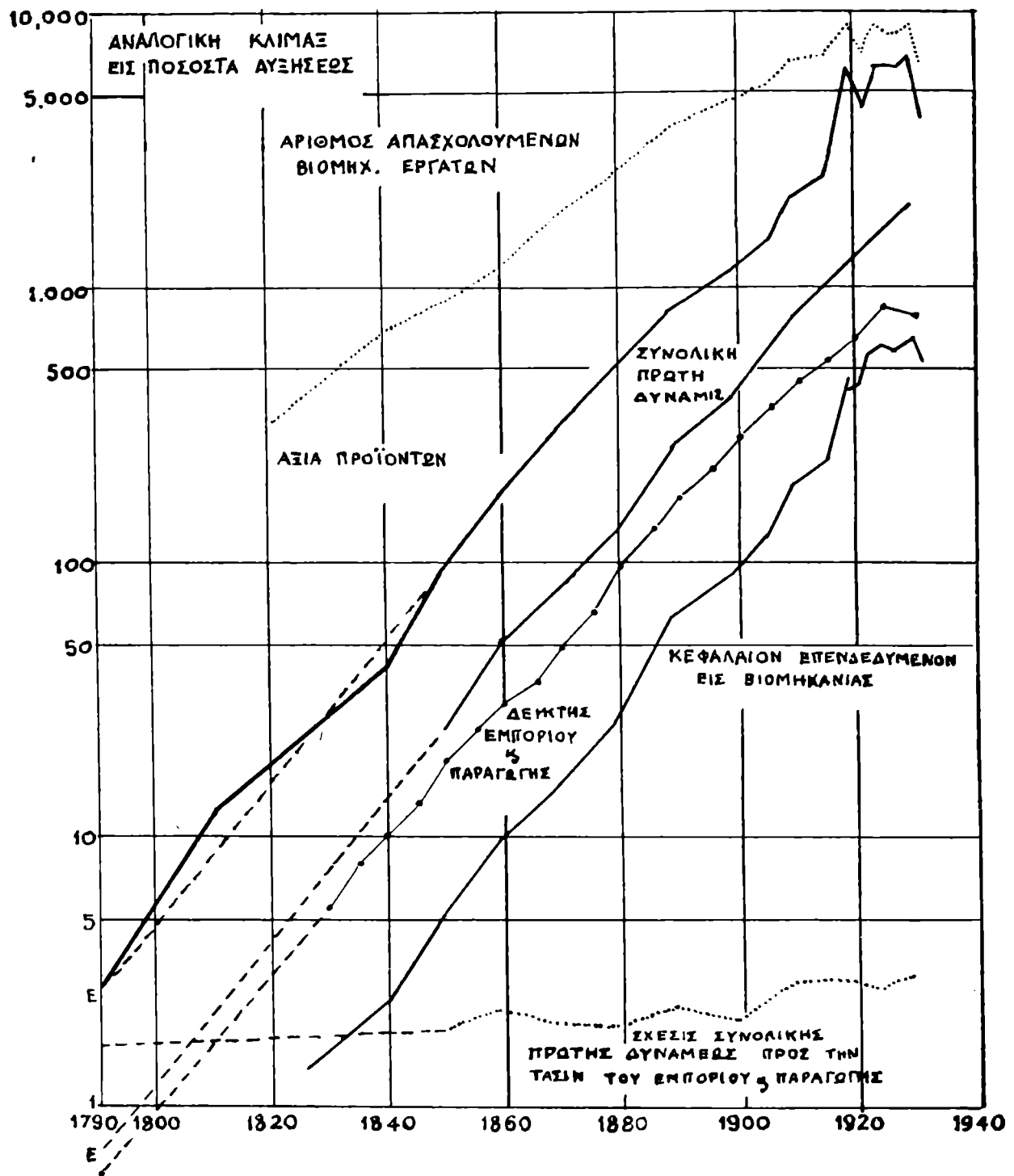
York. Χαρακτηριστικὴ ὁμοιότης παρατηρεῖται μεταξὺ τῆς μακροχρόνιου αὐξήσεως τούτου καὶ τῆς πρώτης δυνάμεως, τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου καὶ τῆς ἀξίας τοῦ προϊόντος. Ἐλαφρὰν αὐξησιν δεικνύει ἡ ἀναλογία χρήσεως πρώτης δυνάμεως κατὰ μονάδα ἐμπορίου καὶ παραγωγῆς.

II

Παραλλήλως πρὸς τὴν μακρὰν παῦσιν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου (καὶ εὐλόγως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας), ἐσημειώθη ταυτόχρονος παῦσις τῆς συγκεντρώσεως κεφαλαίων. Διάφοροι ὑπολογισμοὶ δεικνύουν σαφῶς ὅτι ἀπὸ τοῦ 1930 ἕως τοῦ 1935 δὲν ἐσημειώθη καθαρὸν κέρδος εἰς ἐθνικὸν πλοῦτον, ὅπερ σημαίνει ὅτι δὲν ὑπῆρξε καθαρὰ ἀποταμίευσις καὶ συνεπῶς οὐδεμία αὐξήσις ἐν τῇ διαθεσιμότητι τῶν κεφαλαίων. Τοῦτο, ἐφόσον δύναται νὰ ἀποδειχθῇ μὲ ἐξηκριθώμενα στοιχεῖα, εἶναι πράγματι γεγονὸς ἄνευ προηγουμένου εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Τέλος ἔχομεν τὸ ζήτημα τῆς ἀνεργίας. Ἐπ' αὐτοῦ τόσον εἰς τὸ παρὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ παρελθόν, τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα εἶναι ἀνεπαρκῆ, ἀντιφατικὰ καὶ ἐλάχιστα διαφωτιστικά. Εἰς οὐδὲν ἴσως ἄλλο κεφάλαιον τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου, τὸ ὑλικὸν εἶναι ὀλιγώτερον ἱκανοποιητικὸν καὶ πειστικόν. Ἐν τοσοῦτῳ δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν μετὰ πεποιθήσεως ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς ἀνεργίας ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη ὑπῆρξεν ἄνευ προηγουμένου ἐν συγκρίσει πρὸς οἵανδήποτε στιγμὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χώρας. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο συνάγεται ἐκ τῆς συγκεκριμένης σχέσεως ἣτις κατὰ τὰ τελευταῖα πενήκοντα καὶ πλέον ἔτη ἀπεδείχθη ὅτι ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποσοστοῦ τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ βαθμοῦ ἀνεργίας ἀφ' ἑτέρου. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι τοῦ 1929 ἠγγίσαμεν, μὲ μικρὰς διακοπὰς, τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ὅπερ δύναται νὰ ὀνομασθῇ τὸ μέγιστον τῆς ἐργατικῆς χρησιμοποίησεως εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἡμερομίσθια, ἅτινα ἴσχυον, τόσον εἰς τὰς βιομηχανικὰς ὅσον καὶ τὰς ἀγροτικὰς χεῖρας — ἀγρούς, ἐργοστάσια, οἰκοδομὰς κ.τ.τ. — τοιοῦτον συμπέρασμα προκύπτει ἀναγκαιῶς. Ἡ ἔμμονος γνώμη ὅτι κατὰ τὴν περίοδον

ΠΡΩΤΗ ΔΥΝΑΜΙΣ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΠΙΝΑΞ Ι

ταύτην ὑπῆρξε σημαντικὴ ἢ αὐξουσα πέραν τοῦ φυσιολογικοῦ ἀνεργία φαίνεται εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος φανταστική.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα, μὲ μικρὰς κατὰ τὸ 1924 καὶ 1927 διακοπὰς, ἐσημειώθη μοναδικὴ ὁμαλότης ἐν τῇ βιομηχανικῇ τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν, ὡς συνόλου, προόδῳ, οὐδέποτε ἄλλοτε παρατηρηθεῖσα κατὰ τὰ 80 ἢ 100 ἔτη, ἅτινα δυνάμεθα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ πειστικῶς νὰ ἐξετάσωμεν στατιστικῶς. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἴχομεν ὁμοίως ἐπιτύχει σχεδὸν ἐπὶ τοῦ συνθέτου ἐπιπέδου τιμῶν σταθερότητα ἣν οὐδέποτε ἡ χώρα εἶχεν ἴδῃ. Ὑπῆρξεν, εἶναι ἀληθές, αὐξήσις εἰς τὸν ὄγκον τῆς τραπεζιτικῆς πίστεως πέραν τῶν ὁρίων, τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπουν αἱ ἀνάγκαι τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἄγουσα εἰς τὴν μεγίστην κερδοσκοπικὴν κραιπάλην ἐν τῇ χρηματιστηριακῇ ἀγορᾷ. Ἡ μοναδικὴ ὅμως αὕτη ἐξαίρεσις δὲν ἦτο προφανῶς δυνατὸν νὰ ἀγάγῃ εἰς σοβαρὰν οἰκονομικὴν «ἀνισορροπίαν», δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν σοβαρᾶς «ὑπερπαραγωγῆς» ἢ «ὑπερεπιδόσεως» ἢ ὁμοίων τινῶν συμπτωμάτων, ἅτινα συνήθως ἔρχονται εἰς κάθε γνωστὴν κατάπτωσιν νὰ ἐξηγήσουν τὴν ὑπαρξίν της καὶ νὰ προδικάσουν τὴν θεραπείαν της¹.

Λόγῳ ὅλων τῶν δεδομένων τούτων, εἶπον ὅτι οὐδὲν λογικὸν ὄν θὰ ἠδύνατο νὰ προῖδῃ διὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν πενταετίαν τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων ἅτινα περιέγραψα, ἐὰν τοιαύτη πρόβλεψις εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατὴ, καὶ ἐφόσον δὲν διαθέτομεν καλλιτέραν τῆς, ἣν ἔχομεν, ἀντιλήψεως ὡς πρὸς τὴν ἔλευσιν τόσον μεγάλης κρίσεως. Δι' ὃ πιστεύω ὅτι ἡ συσχέτισις τῶν γεγονότων κατὰ τὰ πέντε ταῦτα ἔτη εἶναι ἐξαιρετικῶς διδακτικὴ, ἐὰν μετὰ προσοχῆς ἐξετάσωμεν τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα.

III

Κατέταξα τὰς ὡς ἄνω διαφόρους χαρακτηριστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς καταπτώσεως εἰς ὠρισμένην σειράν, διότι ἔφθασα βαθμιαίως εἰς τὸ συμπέρασμα, οὐχὶ βεβαίως νέον ἢ ἀνατρεπτικόν, ὅτι ὑπάρχει μεταξὺ τῶν παραγόντων τούτων

1) Βλ. τοῦ ἰδίου: *Overproduction and Business Cycles, Economic Equilibria and Maladjustments, The Problem of Economic Stability.*

σαφής, ὠρισμένη καὶ ἀναπόφευκτος σχέσις ἥτις δηλοῖ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὸν ἕνα παράγοντα ἄνευ τῆς παρουσίας τοῦ ἄλλου. Τί δὲ προκύπτει ἐκ τούτου ; Ἔχομεν σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας μοναδικά, καθ' ὅσον γνωρίζω, στοιχεῖα δεικνύοντα τὴν σχέσιν μεταξὺ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου καὶ ἀξίας παραγωγῆς. Εἰς ταῦτα ἐπετύχομεν νὰ προσθέσωμεν προσφάτως δείκτην φυσικοῦ ὄγκου συνολικοῦ ἐμπορίου καὶ συνολικῆς παραγωγῆς, ἐν ἀντιπαράθεσιν ταύτης πρὸς τοὺς οἰκείους δείκτας βασικῆς παραγωγῆς, ἀγροτικῶν, μεταλλειακῶν καὶ λοιπῶν προϊόντων. Τὰ δύο πρῶτα, τὰ ἀφορῶντα τὸ κεφάλαιον καὶ τὴν ἀξίαν τῆς παραγωγῆς, ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Γενικῆς Ἀπογραφῆς τοῦ Κράτους.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ὑπῆρξαν, ἐξ ὧν γνωρίζω, τὸ πρῶτον Κράτος ὅπερ παρουσίασε στατιστικὰς βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ τῆς ἀξίας των, μετὰ συγκεντρώσεως τῶν ἀριθμῶν τοῦ συνολικοῦ ἐπενδεδυμένου εἰς βιομηχανίας κεφαλαίου. Ἐπὶ πολὺν καιρὸν ὑπετίθετο ὅτι τὰ δεδομένα ταῦτα τῶν βιομηχανικῶν ἀπογραφῶν ἐξικνοῦντο μέχρι τοῦ 1850. Πράγματι ὅμως ἡ πρώτη τῶν ἀπογραφῶν τούτων ἔλαθε χώραν περὶ τὸ 1810, ἑτέρα τῷ 1820 καὶ τρίτη τῷ 1840. Οἱ ἐνεργήσαντες ὅμως τότε τὴν ἀπογραφὴν δὲν ἐθεώρησαν τὰ ἀποτελέσματα ταύτης μεγάλης ἀξίας, καὶ μόνον προσφάτως ἔλαθε χώραν ἡ δημοσίευσίς των. Πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης εἶχον ἐμφανισθῇ εἰς τὴν δημοσιότητα ὑπὸ τινος μέλους τοῦ τμήματός μου¹. Παλαιότερον δὲ ἐρευνῶντες, εὔρομεν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέροντάς τινας ὑπολογισμοὺς τῆς ἀξίας τῶν βιομηχανημάτων, ἀναγομένους εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Διοικήσεως Washington, τὸ ἔτος δηλαδὴ 1790. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι εἶχον γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ Tench Coxe, Ὑφυπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ ὑπουργίας Ἀλεξάνδρου Χάμιλτων, κατηγορημένου στατιστικοῦ καὶ βαθύτατα ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν ἐν τῇ πράξει ἐμφάνισιν τῶν οἰκονομικῶν πρὸς ἀλλήλας ἐξαρτήσεων.

Ὅταν ἡ εἰς δολλάρια ἀξία τῶν καθόλου βιομηχανικῶν προϊόντων καταταχθῇ ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω κλίμακα, ταῦτα ἐμφανίζουν ἐξαιρετικὴν αὐξήσιν (πίναξ I). Σημειωτέον ὅτι, ἡ

1) Δις Lucie Bagwell, εἰς ἣν καὶ ὀφείλεται τὸ στατιστικὸν τμήμα τῆς ἐργασίας μου ταύτης.

εἰς δολλάρια ἀξία αὕτη ἐπηρεάζεται κατὰ φυσικὸν λόγον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, καίτοι ἐννοεῖται οὐχὶ εἰς ὃν βαθμὸν δεικνύουν οἱ γνωστότεροι τιμάριθμοι χονδρικήσ πωλήσεως τῶν βασικῶν προϊόντων, οἵτινες ἐμφανίζοντες πάντοτε διακυμάνσεις εὐρυτέρας ἐκείνων ἃς παρουσιάζουν αἱ τιμαὶ τῶν ἀποπερατωθέντων βιομηχανικῶν προϊόντων, ἀποτελοῦν ἐσφαλμένους ἐνδείξεις γενικοῦ ἐπιπέδου τιμῶν.

Ἐκ τῶν διαφορῶν οὕτω τιμαρίθμων γνωρίζομεν ὅτι αἱ τιμαὶ ἦσαν γενικῶς ὑψηλαὶ τῷ 1810, χαμηλαὶ τῷ 1840 καὶ ὑψημέναι μετὰ ταῦτα. Ἐὰν ἤδη ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ μικρότερα κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἀπόκλισις ἐκ τοιούτων μεταβολῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ 1790 περίπου μέχρι τοῦ Μεγάλου Πολέμου δεδομένα δεικνύουν ἀδιάσπαστον σχεδὸν γραμμὴν αὐξήσεως, ἀμετάβλητον δηλαδή ποσοστὸν αὐξήσεως. Διαρκοῦντος καὶ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Μεγάλου Πολέμου, ἐσημειώθη βεβαίως ἡ μεγίστη αὔξεις καὶ ἀκολουθῶς ἡ μεγίστη πτώσις εἰς ἀξίαν καὶ συνεπῶς εἰς τὰς τιμὰς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐφ' ὧν ἔχομεν αὐθεντικὰ στοιχεῖα μέχρι τοῦ 1890. Ἡ ἀξία τούτων ἀπὸ τοῦ 1914 δεικνύει λίαν διαφορετικὴν ἀπέναντι προηγουμένων περιόδων τάσιν καὶ σχῆμα. Τὰ ἀπογραφικὰ στοιχεῖα ἔχουν ληφθῇ μέχρι μὲν τοῦ Μεγάλου Πολέμου κατὰ δεκαετεῖς περιόδους, ἔκτοτε δὲ κατὰ πενταετεῖς καὶ προσφάτως κατὰ διετεῖς· καὶ ταῦτα δεικνύουν φυσικὰ περισσότεράν μεταβολὴν ἢ τὰ δεκαετῇ.

Παραλλήλως ἀπὸ τοῦ 1826 ἔχομεν παρομοίους ὑπολογισμοὺς τοῦ εἰς βιομηχανίας ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου. Οὗτοι κατεστρώθησαν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀποθεμάτων καὶ τῶν ἐκδομένων μετοχῶν — ὅπερ θὰ εἶχε μικρὰν σημασίαν — ἀλλ' ἐκ τοῦ πραγματικοῦ ἐν κινήσει κεφαλαίου, ἐκ τῆς ἀξίας τ.ἔ. τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων, τοῦ ρευστοῦ κεφαλαίου ὡς ταμείου, τῶν ἐνεργητικῶν στοιχείων, τῶν γραμματίων πρὸς εἴσπραξιν καὶ ἐνὸς καθαρῶς ἀντιπροσωπευτικοῦ συνόλου. Καὶ εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους ἡ ἀπὸ τοῦ 1826 μέχρι τοῦ Μεγάλου Πολέμου αὔξεις δεικνύει τὸν ἴδιον πάλιν καὶ ἀμετάβλητον βαθμὸν αὐξήσεως. Αἱ δύο αὗται γραμμαὶ ἐμφανίζονται εἰς τὸν πίνακα I καὶ συντεθειμέναι εἰς τὸν πίνακα III.

Ἐμφανίζοντες τόσον ἐκδήλως τὰ δεδομένα ταῦτα, ἡδυνήθημεν νὰ παραθέσωμεν καὶ δείκτην «πρώτης μηχανικῆς ὕλης» χρησιμοποιουμένης ὑπὸ τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ συνόλω της. Αὕτη κατεμετρήθη εἰς «ἵπποδύναμιν», καίτοι δὲν περιλαμβάνει οὔτε ἵππους οὔτε αὐτοκίνητα. Τὰ ἀπογραφικὰ ταύτης στοιχεῖα φθάνουν μέχρι τοῦ 1850, ἐσχάτως ὅμως ἀνεύρομεν ὑπολογισμὸν τῆς «πρώτης δυνάμεως» ἐν δράσει κατὰ τὸ 1790¹ Καὶ τὰ στοιχεῖα λοιπὸν ταῦτα παρατιθέμενα πρὸς τὰς ἑτέρας δύο συνταχθείσας γραμμὰς τοῦ πίνακος, ἀποδεικνύουν ἀξιοσημεῖωτον παραλληλότητα πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, καί, εἰς ἐλαφρῶς μικρότερον βαθμὸν, πρὸς τὸ εἰς βιομηχανίας ἐπενδεδυμένον κεφάλαιον. Τὸ νέον τοῦτο δεδομένον παρουσιάζει μεγαλειτέρον πῶς βαθμὸν αὐξήσεως, ὀφειλόμενον εἰς τὸ κόστος τῶν μηχανῶν, ἔνεκα τῆς αὐξούσης πολυμορφίας καὶ πολυπλοκότητος τῶν μηχανικῶν μας θαυμάτων.

Εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἤδη γραμμὰς αὐξήσεως δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τετάρτην, τὸν δείκτην δηλαδή τοῦ συνολικοῦ ἐμπορίου καὶ παραγωγῆς εἰς φυσικὰς ποσότητας μετρωμένας εἰς τόννους, βαρέλια, μποῦσελ καὶ δέματα, ἐν μέσῃ ἀναλογίᾳ σειρῶν εἰλημμένων κατὰ 5ετίας ἀπὸ τοῦ 1830. Καὶ ἐνταῦθα πάλιν βλέπομεν τὸν αὐτὸν πάντοτε βαθμὸν αὐξήσεως καὶ μεγάλην παραλληλότητα πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς πρώτης ὕλης καὶ τῆς ἀξίας τῶν προϊόντων μέχρι τοῦ Μεγάλου Πολέμου.

Ἐκρίναμεν ἐνδιαφέρον νὰ προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ τὰ ἀπογραφικὰ στοιχεῖα ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀπασχολουμένων ἐργατῶν, δεικνύοντος ἐλαφρῶς χαμηλότερον βαθμὸν αὐξήσεως, καὶ συγχρόνως εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ πίνακος παρεθέσαμεν τὴν ἀναλογίαν τῆς συνολικῆς πρώτης δυνάμεως πρὸς τὸ συνολικὸν ἐμπόριον καὶ τὴν παραγωγήν.

Πάντα ταῦτα, πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, παρέχουν ἐξαιρετικῶς λεπτομερῆ εἰκόνα τῆς καθόλου αὐξήσεως τῆς βιομηχανίας τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἐπὶ σχετικῶς μεγάλην περίοδον. Ἡ εἰκὼν αὕτη προσλαμβάνει μεγαλειτέραν ἀξίαν καὶ πει-

1) Chemical Economics by William Haynes, 1933, σελ. 294.

στικότητα συγκρινομένη πρὸς ἕτερα νεώτερα στοιχεῖα οικονομικῆς προόδου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τινων δεδομένων, ὡς τοῦ συνόλου τῶν ἐνεργητικῶν τῶν ἀσφαλίστικῶν ἐταιρειῶν ζωῆς καὶ τοῦ προσφάτου ὑπολογισμοῦ ὃν ἡμεῖς ἐπεξεργάσθημεν ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ μακροπροθέσμου χρέους εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας¹: Πρὸ τοῦ 1850 οἱ ἐνταῦθα διδόμενοι ὑπολογισμοὶ τοῦ οὕτως καλουμένου «ἐθνικοῦ πλούτου» ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ στατιστικοῦ Mulhall. Τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους συνεπλήρωσε καὶ δι' ἑτέρων ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος πρὸ τοῦ 1850, βάσει κυρίως τῶν δεικτῶν ἐσοδειῶν καὶ λοιπῆς παραγωγῆς, ὡς καὶ τῆς ἐλαφρᾶς μεταβολῆς τῆς εἰς δολλάρια ἀξίας τῶν βιομηχανιῶν, ὡς αὕτη ἐμφανίζεται ἐν τῷ σχετικῷ ὁμαλῷ βαθμῷ ἀυξήσεως ὃν παρουσιάσαμεν.

Τὰ τελευταῖα ταῦτα δεδομένα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν πλοῦτον, τὸ εἰσόδημα καὶ λοιπὰ καταδεικνύονται εἰς τὸν πίνακα II, ἐνῷ παρατίθεται καὶ ἕτερος δείκτης δεικνύων τὴν ἀξιοσημείωτον σχέσιν ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ ἐπενδεδυμένου εἰς βιομηχανίας κεφαλαίου καὶ τοῦ συνόλου τῶν τραπεζιτικῶν ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτεῖαις καταθέσεων, μέχρι τοῦ σημείου εἰς ὃ ἦτο δυνατὴ ἡ συγκέντρωσις των. Ἐν τῇ τελεταίᾳ ταύτῃ συνθέσει, αἱ ἐκδόσεις τραπεζογραμματίων προστίθενται εἰς τὰς καταθέσεις, ἐπειδὴ κατὰ τὰ παλαιότερα ἔτη αἱ ἐκδόσεις αὐταὶ ἀπετέλουν μέγαν παράγοντα τῆς τραπεζιτικῆς πίστεως, καὶ δι' ὠρισμένον χρόνον ὑπερέβαινον τὸν ὄγκον τῶν πραγματικῶν καταθέσεων, ἐνῷ ἀντιθέτως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀπὸ τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου καὶ ἐντεῦθεν, ἀποτελοῦσι μικρὸν σχετικῶς τμήμα. Ἡ γραμμὴ ἦν δεικνύει τὸ σύνολον τῶν καταθέσεων διακόπτεται ἀπὸ τοῦ 1862, χρονολογίας ἐκδόσεως τῶν «Greenbacks» ἢ τοῦ χαρτονομίσματος διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μέχρι τοῦ 1879, ὅτε σημειοῦται ἡ ἐπάνοδος τῶν Ἡνωμ Πολιτειῶν εἰς τὸν μεταλλικὸν κανόνα. Καταφαίνεται πόσον στενῶς, κατ' ἔτος πρὸς ἔτος, τὸ εἰς βιομηχανίας ἐπενδεδυμένον κεφάλαιον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σύνολον τῶν καταθέσεων καὶ τῶν ἐκδόσεων τῶν τραπεζογραμματίων, ἐν ἀντιστοιχίᾳ τόσον συναφεῖ, ὥστε κατὰ τὴν γνώμην τοῦ συγγραφέως νὰ προϋποθέτῃ ἐξαιρετικῶς στε-

1) Journ. of Amer. Stat. Assoc., 1934.

νήν σχέσιν μεταξὺ τῶν δύο παραγόντων τούτων. Φαίνεται ὡς ἂν αἱ αὐταὶ δυνάμεις αἵτινες προσδιώριζον τὸν βαθμὸν αὐξήσεως τοῦ ἐνὸς ἐπενήργουν διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ ἑτέρου. Ἐκ τῆς στενῆς ταύτης σχέσεως προκύπτει καὶ ἕτερον περαιτέρω συμπέρασμα περὶ οὗ θ' ἀσχοληθῶμεν ὀλίγον κατωτέρω.

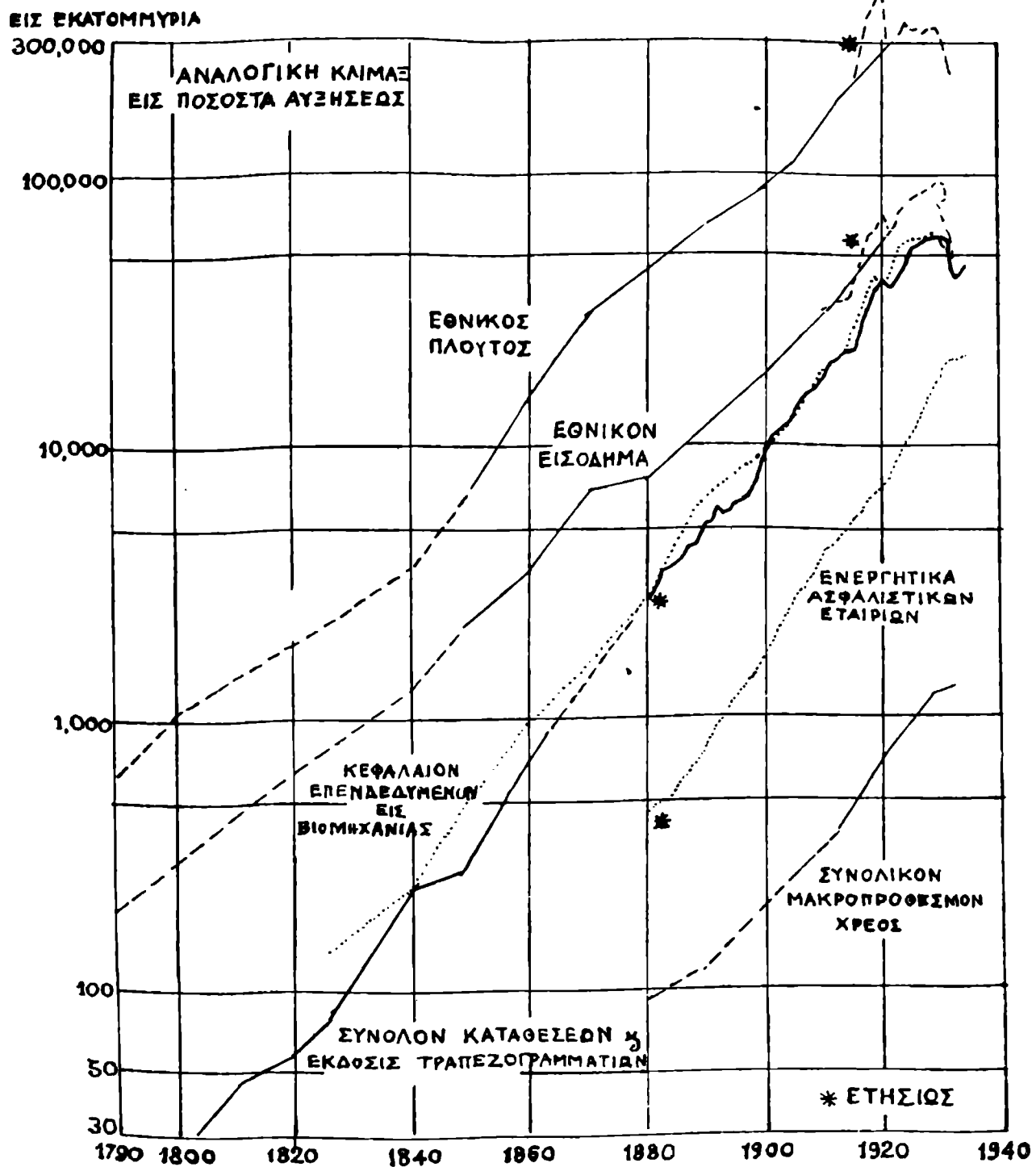
Ὁ Πίναξ II δεικνύει σύγκρισιν μακροχρονίου ἀπὸ τοῦ 1790 αὐξήσεως τῶν μετρήσεων τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου καὶ εἰσοδήματος καὶ ἄλλων ἐνδιαφερόντων νομισματικῶν δεδομένων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου ἐστηρίχθησαν μέχρι μὲν τοῦ 1850 εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ Mulhall, ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τοῦ 1912 εἰς τὰ δεδομένα τοῦ Γραφείου Ἀπογραφῶν καὶ ἀπὸ τοῦ 1912 ἐτησίως εἰς τὸ Γραφεῖον Ἐθνικῆς Βιομηχανίας. Τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα μέχρι μὲν τοῦ 1850 ὑπελογίσθη βάσει τῆς ἀξίας τῶν βιομηχ. προϊόντων καὶ τῶν ἐσοδειῶν, ἔκτοτε δὲ ἐπὶ τῶν δεδομένων τοῦ Dr. W. I. King καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Γραφείου Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν. Αἱ καταθέσεις ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ συνόλου ὅλων τῶν Τραπεζῶν, πλέον τῆς κυκλοφορίας τῶν κρατικῶν τραπεζογραμματίων πρὸ τοῦ 1863 καὶ πλέον τῶν τραπεζογραμματίων τῶν Ἐθνικῶν Τραπεζῶν μέχρι σήμερον. Τὸ εἰς βιομηχανίας ἐπενδεδυμένον κεφάλαιον ἐλήφθη ἐκ στοιχείων τοῦ Γραφείου Ἀπογραφῶν. Εἶναι καταπληκτικὴ ἡ ὁμοιότης ἣτις σημειοῦται μεταξὺ τῶν δύο τούτων γραμμῶν, τῆς αὐξήσεως τῶν ἐνεργητικῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν ζωῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μας χρέους ἀπὸ τοῦ 1880.

Ὁ Πίναξ III παριστάνει τινὰς βιομηχανίας ὡς σύνολον καὶ τὴν κατὰ τινὰς μεγαλειτέρας περιόδους μακροχρόνιον αὐξήσιν τοῦ ἐπενδεδυμένου εἰς αὐτὴν κεφαλαίου, ὡς καὶ τὴν ἀντίστοιχον εἰς δολλάρια ἀξίαν τῶν προϊόντων. Τὰ δεδομένα ταῦτα ἐλήφθησαν κυρίως ἐκ τοῦ Γραφείου Ἀπογραφῶν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Καταφαίνεται ἡ χαρακτηριστικὴ αὐξήσις ἐκάστου τύπου βιομηχανίας καὶ ἡ παραλληλότης τῆς ἀξίας προϊόντος καὶ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου. Περισσότεραι λεπτομέρειαι ἐπὶ τῶν κατ' ἰδίαν ἐπιχειρήσεων ἀναφέρονται εἰς τοὺς οἰκείους πίνακας.

IV

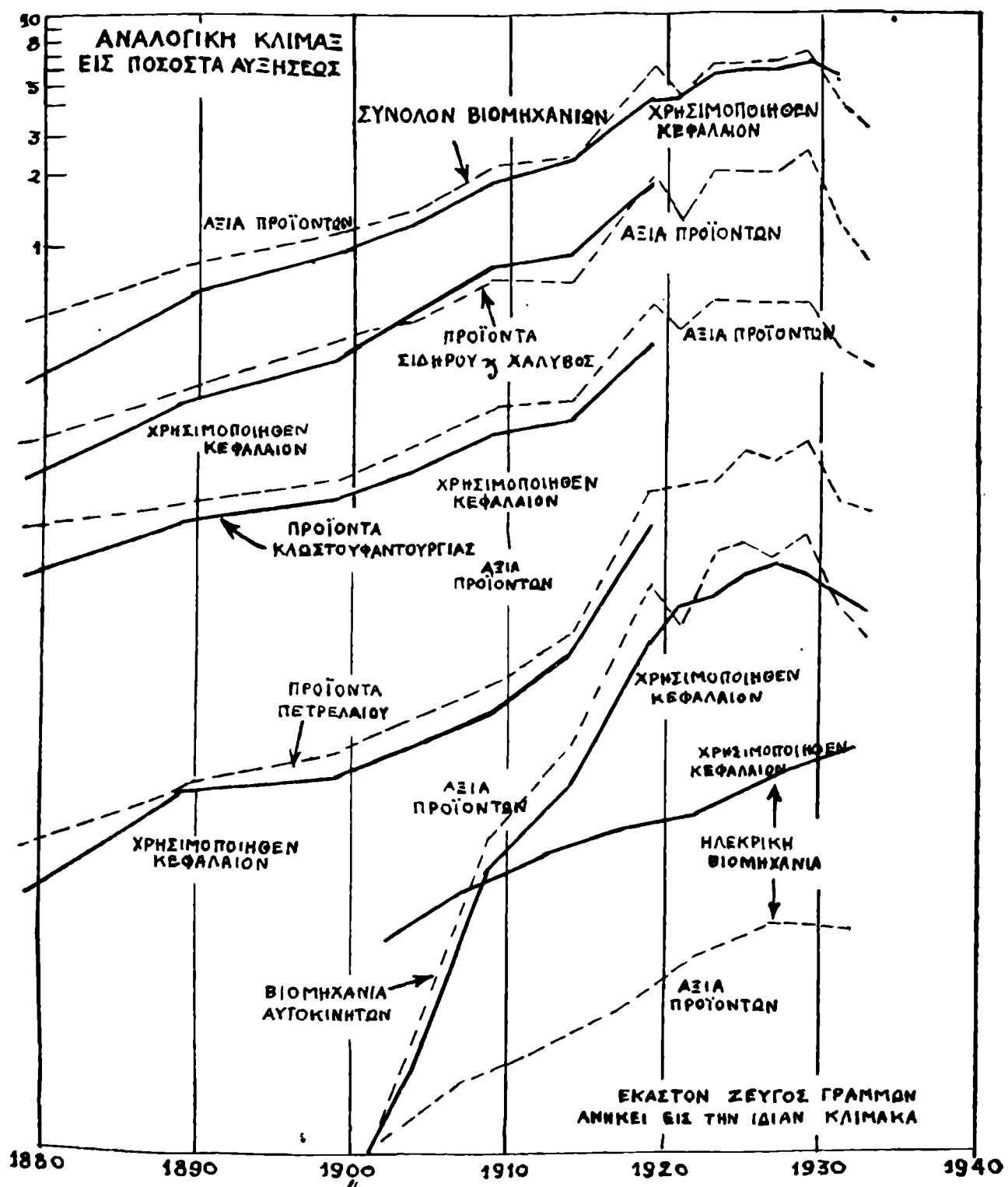
Δύναται ὅμως νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ στενὴ ἀντιστοιχία μεταξὺ τῆς αὐξήσεως τοῦ φυσικοῦ προϊόντος, τῆς συνολικῆς πρώτης δυνάμεως, τῆς ἀξίας τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου, ἀποτελεῖ ἐνδιαφέρον πόρισμα ἄλλ' ἴσως οὐχὶ ἐκπληκτικόν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἕκαστον τῶν δεδομένων τούτων ἔχει τόσον εὐρὸν περιεχόμενον. Ἀλλὰ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ η ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ Η.Π.

ΠΙΝΑΞ II

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ & ΠΑΡΑΓΟΓΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ εἰς Η.Π. ἀπὸ τοῦ 1880

ΠΙΝΑΞ III

ὕφίσταται ἄραγε ἡ ἰδίᾳ στενὴ σχέσις ὅσον ἀφορᾷ καὶ εἰς τὰς κατὰ μέρος βιομηχανίας; Ἐχομεν ὄντως στοιχεῖα ἀποδεικνύοντα ὅτι ὕφίσταται αὕτη, παρὰ τὰς εὐρείας διαφορὰς τῶν ποσοστῶν αὐξήσεως. Τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πίνακα III εἰς ὃν ἐκάστη σειρὰ δεικνύει τοὺς διαφορετικοὺς βαθμοὺς αὐξήσεως εἰς τὰς διαφόρους ἀντιπροσωπευόμενας βιομηχανίας. Τὰ ἀπογραφικὰ στοιχεῖα διὰ τὰς πλείστας τῶν κατ' ἰδίαν βιομηχανιῶν τούτων, ὕφίστανται μόνον μέχρι τοῦ 1880, ἀλλ' ὁ πίναξ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς παλαιότεραν πλεον τῶν πενήκοντα ἑτῶν περίοδον. Εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ πίνακος ἐμφανίζονται αἱ αὐταὶ δύο καμπύλαι τῆς συνολικῆς ἀξίας τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ συνόλου τοῦ χρησιμοποιηθέντος κεφαλαίου ὡς σημειοῦνται εἰς τὸν πίνακα I καὶ II, κάτωθεν δὲ αὐτῶν αἱ αὐταὶ κατηγορίαι διὰ πέντε ἐκ τῶν σπουδαιότερων κατὰ μέρος βιομηχανιῶν, ἥτοι σιδήρου καὶ χάλυβδος, ὑφαντουργίας, πετρελαίου καὶ αὐτοκινήτων (ἀπὸ τοῦ 1898) καὶ ἠλεκτρισμοῦ (ἀπὸ τοῦ 1902).

Τὰ ἀπογραφικὰ στοιχεῖα διὰ τὸ χρησιμοποιηθὲν κεφάλαιον, δὲν ὑπάρχουν μετὰ τὸ 1919, διότι ἡ ἐπεξεργασία τούτου ἰδικοιολογήτως διεκόπη μετὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους τούτου. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα δι' ὅλας τὰς βιομηχανίας ἀπὸ τοῦ 1919, συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ κ. John R. Arnold, ἐκ φορολογικῶν στοιχείων, καὶ ἀντιπροσωπεύουν ἀκριβῆ συνέχειαν τῶν προηγουμένων ἀποτελεσμάτων. Διὰ τὰς βιομηχανίας αὐτοκινήτου καὶ ἠλεκτρισμοῦ, τὰ ἀναφερόμενα στοιχεῖα συνετέθησαν ὑπὸ τῶν γραφείων μελετῶν τῶν βιομηχανιῶν τούτων καὶ φθάνουν μέχρι σήμερον. Δέον νὰ προστεθῇ ὅτι εἰς τὸν πίνακα III ἐκάστη τῶν ἑξ ζευγῶν καμπυλῶν ἤχθη ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς κλίμακος, κατὰ τὴν σύνθεσιν ὅμως τοῦ χάρτου, τὰ ζεύγη μετετοπίσθησαν πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω, πρὸς ἀποφυγὴν συγχίσεων καὶ διασταυρώσεων καὶ πρὸς μεγαλειτέραν ἐνάργειαν τῆς εἰκόνος. Εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὸ ποσοστὸν τῆς αὐξήσεως δύναται νὰ μετρηθῇ κατὰ τὴν εἰς τὸ ἄνω ἀριστερὸν μέρος τοῦ πίνακος κλίμακα. Εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῇ ἡ ἐκπληκτικὴ ἀντιστοιχία ἣν δεικνύουν οὐ μόνον τὰ ποσοστὰ αὐξήσεως τῶν δύο στοιχείων, ἐτησίᾳς ἀξίας προϊόντος καὶ χρησιμοποιουμένου κεφαλαίου, ἀλλὰ καὶ ἡ στενὴ κατ' ἔτος σχέσις τῆς πραγματικῆς εἰς δολλάρια ἀξίας τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ προϊόντος. Ἡ βιομηχανία ἠλεκτρισμοῦ εἶναι ἡ μόνη ἐκ τῶν

ἀναφερομένων πέντε ἥτις παρουσιάζει κεφάλαιον σημαντικῶς μεγαλειότερον τῆς ἐτησίας ἀξίας τοῦ προϊόντος ἐν σχέσει μέ τὴν φύσιν τῆς βιομηχανίας.

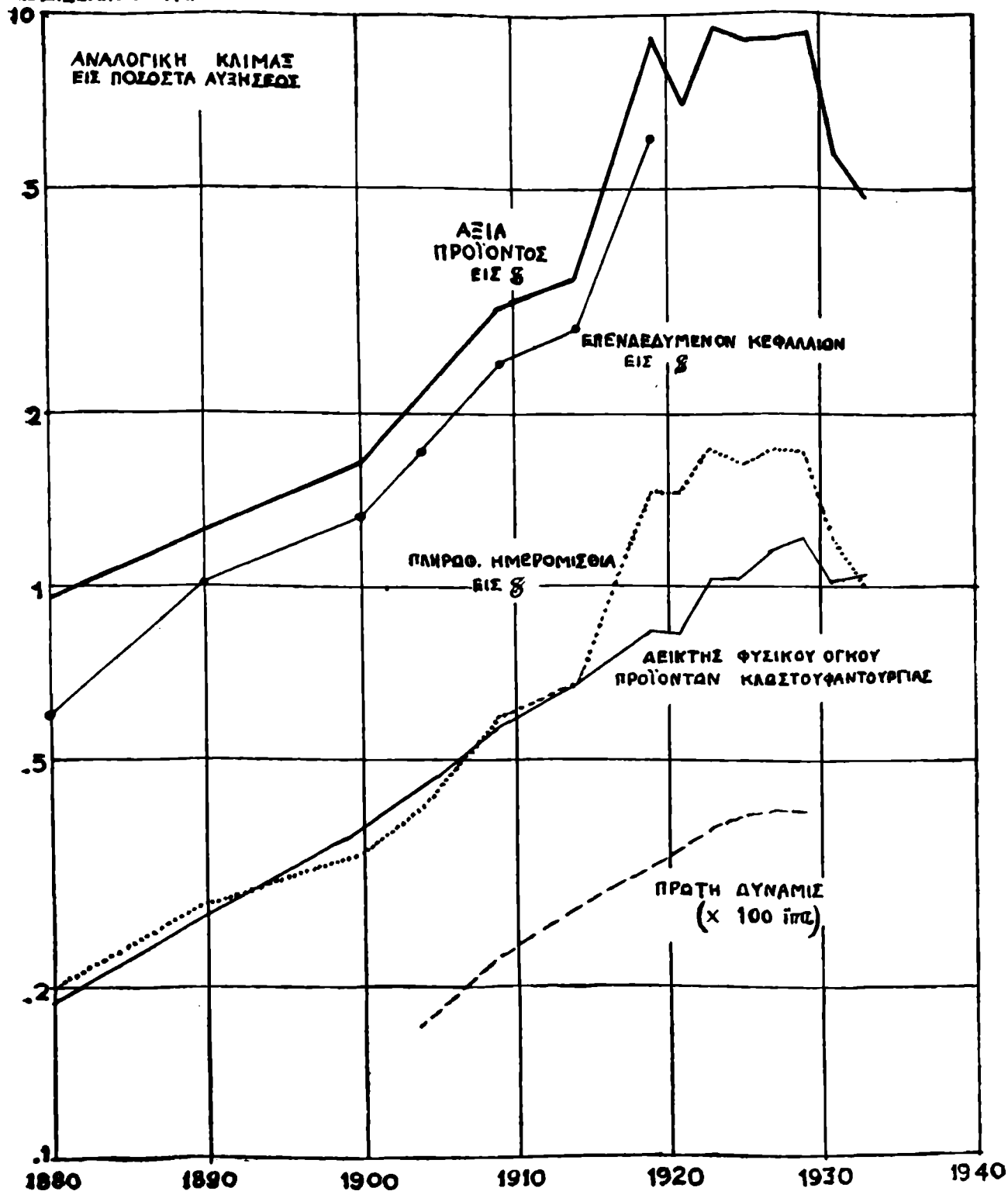
Τὸ θέμα ὁμῶς δὲν ἐξαντλεῖται ἕως ἐδῶ. Ἡ στενὴ αὕτη ἀντιστοιχία ἐκτείνεται εἰς κάθε βιομηχανίαν, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ προϊόντος, τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου καὶ τῆς πρώτης χρησιμοποιοῦμένης ὕλης, ἀλλ' ἐξ ἴσου εἰς τὸ σύνολον τῶν πληρωθέντων μισθῶν, καὶ κατὰ τινὰ βαθμὸν ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ὄγκου τοῦ προϊόντος.

Τὸ περισσότερο ἴσως ἐνδιαφέρον ἐκ τῶν στοιχείων τούτων, καθ' ὃ καὶ περισσότερο λεπτομερές, εἶναι ὁ πίναξ τῆς βιομηχανίας τοῦ πετρελαίου. Εἰς αὐτὸν τὰ δεδομένα ἐλήφθησαν μέχρι τοῦ Ἑμφυλίου Πολέμου. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις ἡ παραγωγή τοῦ πετρελαίου καὶ τῶν διαφόρων ὑποπροϊόντων αὐτοῦ — ἐλαίου, βενζίνης καὶ τῶν τοιούτων — ἐξερίχθη ὡς μία τῶν τεσσάρων ἢ πέντε μεγαλειτέρων βιομηχανιῶν τῆς χώρας. Τοῦτο βεβαίως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἐν τῷ τόπῳ πρόοδον τῆς βιομηχανίας τῶν αὐτοκινήτων. Πόσον τεράστια κατέστησαν αἱ δύο αὗται βιομηχανίαι ἐν τῷ συνόλῳ των, καταφαίνεται ἐκ τῆς συγκρίσεως ἣν ἐπεχείρησα μεταξὺ τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας τῶν αὐτοκινήτων ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις, συμπεριλαμβανομένων τῶν νέων ὀχημάτων, ἐπιδιορθώσεων, ἀμαξοστασιῶν, ἐλαίου, βενζίνης, ἐξόδων ἐν γένει καὶ τόκων ἀπέναντι τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῆς Γαλλίας. Τὸ σύνολον τῆς δαπάνης ταύτης ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις εἶναι τὸ μέγιστον. Καὶ τοῦτο ἴσχυε μέχρι τοῦ 1928—1929, ἀναμφισβητήτως ὁμῶς δὲν ἀπέχει τῆς πραγματικότητος καὶ σήμερον. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ὑπερβολικότητος τοῦ πληθυσμοῦ μας ὅτι σήμερον, μετὰ πέντε ἔτη τῆς μεγίστης ἐξ ὧν ἐγνώρισε ποτὲ τὸ Ἕθνος καταπτώσεως, ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν χρήσει ἐπιβατικῶν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοκινήτων, (ἐξαιρουμένων τῶν λεωφορείων, μεταγωγικῶν κτλ.) εἶναι ἐλαφρῶς μόνον κάτω τῆς ἀκμῆς 1929—30. Ἀνάλογον παρατηρεῖται ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς καταναλωθείσης βενζίνης. Συμφώνως πρὸς ὑπολογισμοὺς τοῦ Στατιστικοῦ μιᾶς τῶν μεγαλειτέρων μας Ἐταιρειῶν, τοῦ κ. Leslie Hayford, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰδιοκτῆτων ἐπιβατικῶν αὐτοκινήτων, μὴ ἀπέχων σήμερον τῶν 19.000.000, εἶναι 2 πρὸς 3 τοῦ συνόλου τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν.

ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΕΔΥΜΕΝΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝ ΗΝ.ΠΟΛ.

ΟΓΚΟΣ 3 ΑΞΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΜΕΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ

ΕΙΣ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ

ΠΙΝΑΞ IV

καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅταν λάθωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸ 1928—9 πρὸ τῆς καταστρεπτικῆς καταπτώσεως, αἱ Ἑνωμ. Πολιτεῖαι εἶχον, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Κοινω-πρὸς ἔτος, ὡς ἐμφανίζεται εἰς τὸ οἰκεῖον διάγραμμα, τὸ ὅποιον νίας τῶν Ἑθνῶν, περὶ τὰ 60 % τοῦ συνόλου τῶν τραπεζιτικῶν καταθέσεων τοῦ κόσμου.

Πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι, ἡ βιομηχανία τοῦ πετρελαίου εἰδικῶς, εἶναι μία τῶν κερδοσκοπικωτέρων βιομηχανιῶν μας. Αἱ πλείσται τῶν νέων πηγῶν ἀπαιτοῦν μεγάλα κεφάλαια, δεδομένου ὅτι αἱ γεωτρήσεις προχωροῦν εἰς βάθος μιλλίου καὶ πλέον, τὰ δὲ κεφάλαια ὡς γνωστόν, ἐπηρεάζονται μεγάλως ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς τοῦ χρήματος καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐργασιῶν, τῶν ἐπιτοκίων καὶ τῶν τιμῶν τοῦ ἀκαθάρτου πετρελαίου, αἵτινες κυμαίνονται εὐρύτατα. Ἐν τούτοις, ἔτος πρὸς ἔτος, ὡς ἐμφανίζεται εἰς τὸ οἰκεῖον διάγραμμα τὸ προϊόν μετρώμενον εἰς βαρέλια, παρουσιάζει εἰς ἐκπληκτικὸν βαθμὸν αὔξησιν, μὲ τὸν μεγαλείτερον βαθμὸν προόδου ἀπέναντι οἵας-δήποτε βιομηχανίας ἐκτὸς ἴσως τῶν βιομηχανιῶν τῆς ἡλεκτρικῆς δυνάμεως, τῆς τεχνικῆς μετάξεως καὶ τῶν σιγαρέττων.

V

Ἐρωτᾶται ἤδη, αἱ μετρήσεις καὶ αἱ συσχετίσεις αὗται ἔχουσι σχέσιν τινὰ μὲ τὴν ἀνεργίαν ἢ τὴν εὐημερίαν; Ἡ ἀπάντησις δὲν εὐρίσκεται μακράν. Φαίνεται νὰ ἐνεργῇ ἐνταῦθα εἰς ὠρισμένος μηχανισμός, ἀκριβῶς ὡς συμβαίνει εἰς πάντα τὰ ἐγκόσμια· καὶ τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα δύνανται νὰ ἐπιτευχθῶσι μόνον ἐφόσον ὁ μηχανισμός ἐνεργῇ ὁμαλῶς.

Εἶναι προφανές ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν οἷονδήποτε γενικὸν πλουτολογικὸν ὄφελος, ἄνεσιν καὶ ἀπόλαυσιν διὰ τὸ σύνολον, εἰμὴ μόνον διὰ τῆς σταθερᾶς αὐξήσεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐργάτου προϊόντος· ἄλλος τρόπος δὲν ὑπάρχει. Τοῦτο ὅμως, γνωρίζομεν, δὲν σημαίνει μυθῶδες τι ἀποτέλεσμα ἐν τῇ παραγωγικῇ ἱκανότητι τῶν ἐργατῶν. Δύνανται νὰ εἶναι μικρὸν καὶ μόνον. Εἶναι ἀμφίβολον, αἶφνης, ἐὰν κατὰ μέσον ὅρον οἱ ἐργάται τῆς σήμερον εἶναι φιλοπονώτεροι, τεχνικώτεροι ἢ ἱκανώτεροι τῶν πρὸ ἑκατόνταετίας. Ἡ καθ' αὐτὸ αὔξεις τοῦ προϊόντος ὀφείλεται εἰς τὴν βελτιωμένην μηχανικὴν, τὰς νέας μεθόδους παραγωγῆς, τὰς νέας ἐφευρέ-

σεις καὶ ἀνακαλύψεις, ὅτι ἀκριβῶς καλεῖται βιομηχανικὴ ἐπανάστασις.

Αἱ ἀνακλύψεις, πράγματι, καὶ ἐφευρέσεις αὗται τοῦ πολυδαπάνου καὶ πολυπλόκου μηχανισμοῦ δύνανται νὰ λάθωσιν ἀνάπτυξιν μόνον διὰ τῆς πρὸς τοῦτο ἀπασχολήσεως ὠρισμένης ἀναλογίας ἐργατῶν. Καὶ τοῦτο εἶναι δυνατὸν μόνον κατὰ ἓνα ἐκ τῶν ἐξῆς δύο τρόπων· διὰ στρατολογίας ἢ ἀναγκαστικῆς ἐργασίας, ὡς ὑπὸ τὸν σοσιαλισμόν, ἢ διὰ τῆς χρήσεως τοῦ χρηματικοῦ μέσου ὅπερ καλοῦμεν κεφάλαιον. Τὸ δεύτερον εἶναι τὸ περισσότερον ἀποτελεσματικόν, ἐπικερδὲς καὶ εὐχάριστον μέσον, καὶ δὴ τὸ μόνον ὅπερ ἐπιτυγχάνει νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἐλευθερίαν πρὸς ἐκλογὴν, καὶ τὴν προσωπικὴν πρωτοβουλίαν, δύο στοιχεῖα τόσον πολύτιμα καὶ τόσον χρήσιμα καθ' ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ ὅλας τὰς περιόδους.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν οὕτως ἀπασχολουμένων ἐργατῶν — διὰ βελτιώσεις καὶ ἀναπτύξεις — δὲν εἶναι μεγάλος, εἰς καθυστερημένους μάλιστα ἢ βραδείας ἀναπτύξεως χώρας εἶναι ἐλάχιστος, πιθανῶς μονάδες τινὲς ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Αὐξάνει σταθερῶς καὶ παραλλήλως πρὸς τὰς βιομηχανικὰς ἱκανότητας, πρὸς τὸν προοδευτικὸν χαρακτῆρα καὶ συνεπῶς πρὸς τὸν βαθμὸν αὐξήσεως τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ πλούτου μιᾶς χώρας. Εἰς χώρας ὡς αἱ Ἑνωμ. Πολιτεῖαι ἢ ἡ Ἰαπωνία, ὧν τὸ ποσοστὸν βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως εἶναι σχετικῶς ὑψηλόν, ἡ ἀναλογία αὕτη ἐργατῶν εἰδῶν παραγωγῆς, φθάνει εἰς καλάς ἐποχάς, τὸ ἓν πρὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ. Εἰς χώρας ὡς αἱ Ἰνδῖαι ἢ ἡ Κίνα, μόλις φθάνει εἰς 2 ἢ 3 τοῖς ἑκατόν. Ἡ ἀναλογία αὕτη ἀποτελεῖ τὸ μέτρον, τρόπον τινά, τῆς οἰκονομικῆς ἀντιλήψεως καὶ ἱκανότητος ἑνὸς λαοῦ.

Σήμερον, ὑπὸ τὸ σύστημα ὅπερ ἴσχυσε κατὰ τὰς δύο ἢ τρεῖς τοῦλάχιστον τελευταίας χιλιετηρίδας, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν οἱ ὅποιοι δύνανται οὕτω νὰ ὑπολογισθῶσιν, ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἐκ τοῦ οὕτως καλουμένου «πλούτου» ἑνὸς ἔθνους, ἢ ἀκριθέστερον εἰπεῖν ἐκ τῆς προσφορᾶς κεφαλαίων, ἐν τῇ ὁρολογίᾳ δὲ τῶν παλαιότερων οἰκονομολόγων, ἐκ τῆς στερήσεως καὶ τῆς λιτότητος. Σήμερον βεβαίως εἰς ὑψηλῶς ἀνεπτυγμένους χώρας τὸ μέγεθος τοῦ ποσοῦ τούτου ἐξαρτᾶται τὰ μέγιστα ἐκ τῆς γενικῆς γραμμῆς ἣν ἀκολουθοῦν αἱ μεγάλαι ἐπιχειρήσεις καὶ ὀργανισμοί, καὶ αὕτη πάλιν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν

κερδῶν των. Ἐὰν τὰ κέρδη εἶναι ὑψηλά, τὰ ποσὰ ἅτινα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἐρευνῶν, νέων μηχανισμῶν καὶ ἀναπτύξεων νέων τεχνικῶν μέσων θὰ εἶναι μεγάλα, ἡ δὲ πρόοδος τῆς χώρας ἀντιστοίχως θὰ ἐπιταχυνθῇ. Πάντα ταῦτα εἶναι τὸ ΑΒΓ, ἐν τούτοις ὅμως λησμονοῦνται πάρα πολὺ κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων κοινὰς ὁμιλίας.

Ὑφίσταται οὕτω προφανῶς ὠρισμένη σχέσις μεταξὺ ὑψηλῶν κερδῶν, ὑψηλῶν ἡμερομισθίων καὶ ὑψηλοῦ βαθμοῦ εὐημερίας. Χαμηλὰ ἡμερομίσθια, χαμηλὸν ἐπίπεδον ζωῆς καὶ χαμηλὸν εἰσόδημα παρουσιάζονται εἰς χώρας ἔνθα τὸ μέσον ἐπίπεδον κέρδους εἶναι χαμηλὸν καὶ τὸ εἰς παραγωγικὰς βιομηχανίας ἐπενδεδυμένον ποσὸν εἶναι μικρόν. Τοῦτο δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν, καὶ παλαιότερον ἴσως, τὸ ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἡμερομισθίων ὑφίστατο ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις, τὸ δὲ χαμηλότερον εἰς χώρας ὡς αἱ Ἰνδία καὶ ἡ Κίνα. Καὶ ἀκριβῶς αἱ Ἑνωμ Πολιτεῖαι εἶναι ἐκεῖναι εἰς ἃς ἡ βιομηχανία ἐπέτυχεν νὰ παρουσιάσῃ τὸ ὑψηλότερον ποσοστὸν κερδῶν καὶ νὰ χρησιμοποίησιν εἰς μέγιστον βαθμὸν νέας μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ νέα τεχνικὰ μέσα. Εἶναι λάθος νὰ πιστευθῇ ὅτι ἡ ταχεῖα αὕτη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἀπλῶς εἰς τὴν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τοῦ πληθυσμοῦ της. Τοῦτο ἄλλωστε, εἶναι καταφανὲς καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ κατὰ κεφαλὴν βαθμὸς αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν, ὑπῆρξε σταθερός, ἐνῶ ἀντιθέτως ὁ βαθμὸς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ συνεχῶς ὑποχωρῶν, ἤγγισε τὸ μηδέν. Σήμερον ἡ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει πιθανότατα κατέλθῃ κάτω τοῦ 1 % ἑτησίως.

Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι, ὁ βαθμὸς τῆς κατὰ κεφαλὴν αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ὑπῆρξεν ἀμετάβλητος κατὰ τὰ τελευταῖα 100 ἔτη, ἅτινα τοῦλάχιστον παρουσιάζουν ἔδαφος μετρήσεων. Ἐὰν ὁ δείκτης τοῦ «συνολικοῦ ἐμπορίου βιομηχανίας» ὡς ἐμφανίζεται εἰς τοὺς πίνακας I καὶ II, ὡς φυσικὸν μέτρον τῆς συνολικῆς βιομηχανικῆς προσπάθειας, διαίρεθῇ διὰ τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ προκύπτουσα γραμμὴ αὐξήσεως κατὰ κεφαλὴν ἐμφανίζεται ἐπὶ τοῦ ἰδίου πίνακος εὐθεία καὶ ἄνευ οὐσιαστικῆς τινὸς μεταβολῆς, καθ' οἷαν δῆποτε μέχρι τοῦ 1830 καὶ ἐπέκεινα συνεπῶς δεκαετίαν.

Τὸ σταθερὸν τοῦτο εἰς προῖον κέρδος εὐρίσκεται εἰς ἀνθρώπων σχέσιν πρὸς ἀντίστοιχον καὶ ἐλαφρῶς μεγαλειτέραν αὐξήσιν εἰς ἐπενδεδυμένον κεφάλαιον. Δεδομένου λοιπὸν ὅτι, τὸ ἐπενδεδυμένον τοῦτο κεφάλαιον διατίθεται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς ἀγορὰν νέων μηχανικῶν μέσων ἢ εἰς ἐπεκτάσεις ἐγκαταστάσεων ἢ ἀναπτύξεις νέων μεθόδων, δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ὡς ἄνω βαθμὸς αὐξήσεως εἶναι δυνατὸς μόνον μέσῳ ἀντιστοίχου ἢ μείζονος βαθμοῦ αὐξήσεως ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου δ. ἔ. δ.

VI

Ἡ μόνη ἀπόδειξις τῶν σχέσεων αἵτινες ὑφίστανται ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, ὡς τὸ λεπτὸν καὶ ἀγχίνουν πνεῦμα τοῦ Hume εἶχε παρατηρήσει ἤδη, εἶναι ἡ ἀμετάβλητος αὕτη θετική καὶ ἀρνητικὴ παραλληλότης, ἡ ὑπαρξίς δηλαδή ἢ ἡ ἔλλειψις τῆς συνδρομῆς τῶν στοιχείων αὐτῆς. Ἐπὶ 10.000 ἔτη τὸ ἀνθρώπινον γένος παρατήρει ὅτι, ἐν ἀντικείμενον ριπτόμενον εἰς τὸν ἀέρα ἔπιπτεν πάλιν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐκ τούτου βραδέως, βραδύτατα οἱ ἄνθρωποι βαίνοντες ἐφθάσαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὅπισθεν τοῦ φαινομένου τούτου ὑπάρχει μία δύναμις. Μίαν ἡμέραν ὁ Γαλιλαῖος ἐμέτηρσε τὴν πτῶσιν ἣν ἡ δύναμις αὕτη παράγει, καὶ εὗρεν ὅτι εἶναι οὐσιαστικῶς ἀμετάβλητος. Ὁ Νεύτων κατόπιν ἔλαβε τὰς μετρήσεις ταύτας καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ αὕτη δύναμις διέπει ὁλόκληρον τὸ ἥλιακὸν σύστημα.

Τοῦτο ἀναμφιβόλως θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐν τῷ καθυστερημένῳ εἰσέτι οἰκονομικῷ πεδίῳ. Νηπιώδεις φαντασίαι καὶ εἰκασίαι, ἅς καλοῦμεν «θεωρίας» θὰ παραχωρήσωσι τὸ ἔδαφος εἰς τὰς ἀριθμητικὰς μετρήσεις καὶ ποσοτικὰς ἀποδείξεις. Σήμερον ἔχομεν ὠρισμένους ὑπολογισμοὺς καὶ ἐξ αὐτῶν δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν ὅτι ὑφίσταται ἀμετάβλητος σχεδὸν ὑψηλὸς βαθμὸς συνδρομῆς φαινομένων ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πλέον ἔτη. Τοῦτο εἶναι ἡ θετικὴ ἄποψις. Δὲν εἶναι ὅμως τὸ πᾶν. Ἀπαιτεῖται εἰσέτι ἡ ἀρνητικὴ πλευρά, ἡ ἀπόδειξις τ. ἔ. ὅτι, ὅταν μία ἐκ τῶν παραλλήλων καὶ ἐξωτερικῶς συσχετιζομένων αὐξήσεων παύσῃ, θὰ παύσῃ καὶ ἑκάστη ἐκ τῶν ἄλλων. Μείζων ἀπόδειξις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ εἰς

κανέν πεδίον. Ἡ ἐπανάληψις μόνον ἡμπορεῖ νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὴν πίστιν.

Καὶ ἡ ἀρνητικὴ αὕτη ἀπόδειξις φαίνεται ὅτι παρουσιάζεται κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἢ ἕξ ἔτη μετ' ἐμμόνου ἐντάσεως. Ἐσημείωσα ἤδη ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν ἄλλην εἰς τὸ παρελθὸν πενταετίαν συνεχοῦς βιομηχανικῆς στασιμότητος, ἐκτὸς τῶν ἐτῶν 1837—43. Εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατοὶ μετρήσεις καὶ ὑπολογισμοί, παρουσιάζεται κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη πλήρης στάσις βιομηχανικῆς αὐξήσεως, δηλ. παῦσις αὐξήσεως παραγωγῆς, παῦσις αὐξήσεως ἐγκαταστάσεων, παῦσις αὐξήσεως ἐπενδύσεων, ἐν ἄλλαις λέξεσι πλήρης παῦσις οἰκονομικῆς προόδου. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος θεωρεῖ τοῦτο ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος στοιχεῖον, πρὸς ὃ συμβαδίζει κατὰ τὰ πέντε ταῦτα ἔτη, ἔλλειψις πάσης ἀποταμιεύσεως πραγματικοῦ κεφαλαίου καὶ περαιτέρω παντὸς κέρδους τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ συνόλῳ της. Τοῦτο τοῦλάχιστον προκύπτει ἐκ τῶν φορολογικῶν δεδομένων. Μεμονωμένα κέρδη πραγματοποιηθέντα ὑπὸ τινων βιομηχανικῶν κλάδων δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ συμψηφίσωσιν ἀπώλειās ἄλλων. Τοῦτο ἀποτελεῖ συμπέρασμα ἐκπληκτικόν, στηρίζεται ὅμως εἰς ὅσα δεδομένα κατέχομεν.

Ἐάν, ὥς πιστεύει ὁ συγγραφεὺς, ἡ συνεχὴς αὐξήσις τῆς διαθέσεως κεφαλαίων εἶναι ὁρος *sine qua non* οἰκονομικῆς προόδου, κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη ἐπραγματοποιήσαμεν ἀκριβῶς ὅ,τι σημαίνει «ἀπουσίαν κεφαλαίου». Τοῦτο σημαίνει ὅτι, εἰδικῶς αἱ ομάδες τῶν ἐργατῶν ἐκείνων οἵτινες περισσότερον συνδέονται πρὸς τὴν οἰκονομικὴν αὐξήσιν καὶ βελτίωσιν (εἰς τὰς οὕτωσεὶ καλουμένας «βαρείας βιομηχανίας») ἐστερήθησαν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεώς των. Τοῦτο πάλιν βεβαίως σημαίνει ὅτι ἡ ἀναλογία αὕτη, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ 1)6 ἢ 1)7 τοῦ συνόλου, κατέστη ἐξηρητημένη ἢ ἐκ τῶν ἰσχνῶν ἀποταμιευμάτων της, ἢ ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ. Τοῦτο ἀκόμη σημαίνει ἀντίστοιχον ὑποχώρησιν εἰς βιομηχανικάς ζητήσεις καὶ ἐλάττωσιν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος — πραγματικοῦ καὶ νομισματικοῦ — αὐξήσιν ἀνεργίας καὶ ἀντίστοιχον πτῶσιν τῆς γενικῆς εὐημερίας τῆς χώρας.

VII

Εἰς τὶ ποσοστὸν ἤδη ἀνέρχεται ἡ ἀπαραίτητος αὕτη προμήθεια νέου κεφαλαίου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἢ τὴν ἐθνικὴ παραγωγὴν; Ἐκπληκτικῶς μικρόν. Δυνάμεθα κατὰ προσέγγισιν νὰ μετρήσωμεν τοῦτο. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς τελευταίας γενεᾶς, μέχρι τοῦ 1930, τὸ μέσον ποσοστὸν αὐξήσεως ἐπὶ συνολικοῦ βιομηχανικοῦ προϊόντος τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν, φαίνεται νὰ κυμαίνεται γύρω πρὸς 4 % ἑτησίως καί, ὡς ἐλέχθη, ἄνευ οὐσιαστικῆς μεταβολῆς καθ' οἷανδήποτε δεκαετίαν ἢ ἔστω πενταετίαν μέχρι σήμερον. Εἶναι ἀληθές ὅτι μεμονωμένοι μετρήσεις βασικῶν προϊόντων — τροφίμων καὶ συναφῶν — παρουσίασαν πτώσιν ποσοστοῦ ἀναπτύξεως, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ἐθνικὴ βιομηχανία ἐν τῷ συνόλῳ της. Ἡ σταθερὰ ἐλάττωσις ἐν τῇ ἀναλογίᾳ τῶν προϊόντων διατροφῆς, συνεψηφίσθη ὑπὸ τῆς εὐρείας ἐπεκτάσεως τῆς ὅλης βιομηχανίας, τῆς πελωρίας ἀναπτύξεως τῶν μεταφορικῶν μέσων, ὡς σιδηροδρόμων, ἀτμοπλοίων, ἠλεκτρικῶν γραμμῶν ἢ αὐτοκινήτων, καὶ τῆς μεγάλης ποικιλίας τῶν ἀναπauτικῶν καὶ διασκεδαστικῶν μηχανικῶν μέσων, ὡς αὐτοκινήτων, ἠλεκτρικῶν συσκευῶν, τηλεφώνων, ραδιοφώνων, ὁδοποιητικῶν καὶ λοιπῶν ἔργων.

Ἐὰν ἤδη τὸ ὄφελος τῆς ἐθνικῆς ταύτης προσπάθειας κατὰ τὰ τελευταῖα 30 ἢ 40 ἔτη ὑπολογίζεται γύρω τῶν 4% ἑτησίως, θὰ ἀπητεῖτο κατὰ τι ὑψηλοτέρα αὔξεις εἰς χρησιμοποιοῦμενον κεφάλαιον· οὐχὶ περισσότερο. Καὶ τοσαύτη πράγματι εἶναι ἡ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν αὔξεις ἐν τῇ καθόλου εἰς βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις τοῦ κεφαλαίου· δεδομένου δὲ ὅτι αἱ βιομηχανίαι ἀποτελοῦν τὸν μεγάλον ὄγκον τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, τοσοῦτον ὁμοίως πρέπει νὰ εἶναι τὸ ποσοστὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ καθαροῦ ἀναπαραγωγικοῦ κεφαλαίου τῆς ὁλότητος τοῦ ἔθνους, προσεγγίζον, ὡς φαίνεται, τὴν ἑκατοστιαίαν ἀναλογίαν τῆς ἑτησίας παραγωγῆς, ἢ τοῦ ἑτησίου «ἐθνικοῦ εἰσοδήματος». Καὶ τοῦτο συμβαίνει διότι τὸ συνολικὸν ἐτήσιον ἐθνικὸν εἰσόδημα, μετρώμενον εἰς δολλάρια, φαίνεται κατὰ προσέγγισιν ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ εἰς παραγωγικὰς βιομηχανίας ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου. Οὕτως, ἐὰν κατὰ τὸ 1928—29 τὸ ἐθνικὸν μας εἰσόδημα ἀνῆρχετο εἰς 80 καὶ πλέον δισεκατομμύρια δολλάρια (λαμβάνω τὸν μεγαλεί-

τερον ὑπολογισμόν πρὸς ὃν συμπίπτουν τὰ δεδομένα τοῦ καθηγητοῦ W. I. King), εἰς τόσον προφανῶς ἀνήρχετο τὸ καθαρὸν σύνολον τοῦ ἐν ὅλῃ τῇ βιομηχανίᾳ ἀπασχολημένου ἀναπαραγωγικοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον πάντως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μετρηθῇ ἐγγύτερον.

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ κυκλοφορία τοῦ ἀναπαραγωγικοῦ τούτου κεφαλαίου φαίνεται νὰ γίνηται ἅπαξ περὶ τοῦ ἔτος. Καὶ τοῦτο, ὡς εἶδομεν, φαίνεται γενικῶς ἀληθές, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς κατ' ἰδίαν προηγουμένας γραμμὰς τῆς βιομηχανίας. Ἐν βλέμμα εἰς τὸν πίνακα III ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ πόσον ἡ ἀντιστοιχία αὕτη καὶ συνεπῶς ὁ κύκλος τῶν ἐργασιῶν, φαίνονται στενῶς παράλληλοι εἰς ἐκάστην τῶν εἰδικῶν καμπυλῶν, ἐξαιρέσει τῆς ἠλεκτρικῆς βιομηχανίας, καίτοι καὶ εἰς αὐτὴν ἡ σχέσις παραμένει χαμηλοτέρα μὲν ἄλλ' ἀξιοσημειώτως σταθερά.

Εἰς ἀπλουστέραν ἔννοιαν, εἶναι προφανές ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐγκαταστάσεων, αἱ νέαι μηχαναί, ἡ ἀνάπτυξις νέων βιομηχανιῶν, στοιχίζουσιν ὅλα χ ρ ῆ μ α, δηλαδὴ κεφάλαιον. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνὰ χεῖρας ὑπολογισμῶν ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ παραγωγικότης τοῦ νέου τούτου κεφαλαίου ἀποδεικνύεται νὰ παραμένῃ τόσον πολὺ σταθερά, ἢ μὲ πολὺ ἐλαφρὰς παραλλαγὰς, καθ' ὅλον τὸ ἑκατονταετὲς καὶ πλέον ὑπολογισμόν στατιστικῶς διάστημα.

Τοῦτο ἴσως βοηθεῖ εἰς ἐρμηνείαν τῆς ἀξιοσημειώτου σταθερότητος ἐν τῇ αὐξήσει τοῦ ἀναφερθέντος ἤδη κατὰ κεφαλὴν προϊόντος. Ἡ αὕξησις εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μηχανῶν καὶ ὄχι τῶν ἐργατῶν, τὸ ἀποτέλεσμα τ.ἔ. τῶν ἐπινοήσεων τοῦ πνεύματος καὶ οὐχὶ τῶν «χειρῶν».

Ἐξ ἴσου ἐκπληκτικὸν εἶναι τὸ ποσὸν τῆς χρησιμοποιηθείσης κατὰ μονάδα προϊόντος ἱπποδυνάμεως. Καὶ αὕτη ἠὔξησε βραδύτατα κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑκατονταετίας, ἐντελῶς δηλαδὴ ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι ἡ κοινὴ γνώμη πιστεύει. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, τὸ ποσὸν τῶν νέων μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων, τὰς ὁποίας δεδομένον κεφάλαιον δύναται νὰ ἀγοράσῃ, παρέμεινεν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σταθερὸν κατὰ μῆκος μεγάλων περιόδων, καίτοι κατ' ἔτος μετεβάλλετο ἐπ' ἐλάχιστον. Ταῦτα πάντα ἴσως ρίψουν ἄπλετον φῶς εἰς τὰ ρόδινα ὄνειρα τῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας ἐγκρύπτουν αἱ ἀναπτύξεις τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων. Τὸ κύριον, τὸ θεμελιῶδες στοι-

χεῖον, ὡς καθίσταται ἤδη προφανές, εἶναι ἡ προμήθεια νέου κεφαλαίου. Τούτου δοθέντος καὶ μὲ ἐπαρκῆ κέρδη, ἡ βιομηχανία θὰ κάμῃ τὰ ὑπόλοιπα.

VIII

Πόθεν ἤδη προέρχεται ἡ προμήθεια αὕτη τοῦ νέου κεφαλαίου ; Ἀπὸ ἀποταμιεύσεως ἄρα γε ἐν τῇ καθιερωμένῃ ἐννοίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως — τῆς «ἀποταμιεύσεως τοῦ λαοῦ» ; Ἡ ἀπάντησις ἐμφανίζεται ἄρνητική. Ὅπως φαίνεται, αἱ «ἀποταμιεύσεις τοῦ λαοῦ» ἐν τῷ συνόλῳ των εἶναι σχετικῶς μικραὶ καὶ δι' ἀναπαραγωγικὸν κεφάλαιον, διὰ βιομηχανικοὺς σκοποὺς ἐλαφρόταται. Ὁ μέγας ὄγκος τοῦ λαοῦ δὲν ἀποταμιεύει πολὺς κόσμος, ἴσως 80% ἴσως καὶ περισσότερον δαπανᾷ πᾶν ὅ,τι κερδίζει, ἢ χάνει τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἀποταμιευμάτων του εἰς προχείρους κερδοσκοπίας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότης ἐκείνων, οἵτινες ἀποδύονται εἰς ἐπιχειρήσεις ἀποτυγχάνουν. Τοῦτο εἶναι παλαιὰ καὶ συνήθης εἰς πᾶσαν ὑπὸ τὸν ἥλιον χώραν ἱστορία. Τὰ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ γενικῶς ἀποταμιευόμενα ἐπενδύονται κυρίως εἰς οἰκοδομὰς ἢ εἰς ἀσφαλείας ζωῆς, ἢ εἰς χρεώγραφα· ἡ ἀναλογία δὲ τῶν χρεωγράφων πρὸς τὸ συνολικὸν κεφάλαιον τῶν περισσοτέρων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐθαιρέσει ὠρισμένων περιπτώσεων, ὡς ἐπὶ σιδηροδρόμων καὶ τῶν οὕτως καλουμένων ἐταιρειῶν δημοσίας ὠφελείας εἶναι καθ' ἑαυτὴν σχετικῶς μικρά, ὡς ἀποδεικνύουν τὰ φορολογικὰ δεδομένα.

Ὁ μέγας λοιπὸν ὄγκος νέου κεφαλαίου προέρχεται, ὡς φαίνεται, ἐξ αὐτῆς τῆς βιομηχανίας. Ἀκόμη καὶ μεμονωμένως λαμβανομένη ἐκάστη βιομηχανία φαίνεται ὅτι προμηθεύει εἰς ἑαυτὴν τὸ ἀναγκαῖον νέον κεφάλαιον. Τοῦτο σαφῶς καταφαίνεται ἐκ τῶν ἐπεξεργασμένων στοιχείων τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἐπὶ τῶν μερισμάτων καὶ τοκομεριδίων ἅτινα πληρώνουν αἱ ἐταιρεῖαι καὶ ἐμφανέστερον ἐκ τῆς πραγματικῆς «ἀποταμιεύσεως» αὐτῶν τούτων τῶν ἐταιρειῶν.

Ἡ πληροφορία αὕτη μᾶς ἔρχεται ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα ἐπεξεργάζεται τὸ Γραφεῖον Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἐπὶ τῆς διανομῆς τῶν κερδῶν καὶ τῶν πλεονασμάτων τῶν πραγματοποιουμένων ὑπὸ τῶν ἐταιρειῶν. Ἀπο-

τελεῖ παραδεδεγμένην πλέον παράδοσιν, ὅτι ἐν πάσῃ καλῶς διοικουμένη ἔταιρεία, μόνον τὸ ἥμισυ περίπου τῶν ἐτησίων διανεμητέων καθαρῶν κερδῶν καταβάλλεται ὡς μέρισμα— ἐν ἄλλαις λέξεσιν, εἰς πᾶν δολλάριον μερίσματος ἀντιστοιχεί «ἐν δολλάριον βελτιώσεων». Οἱ φορολογικοὶ πίνακες τῶν ἔταιρειῶν ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ τακτικὴ αὕτη ἀκολουθεῖται εἰς μεγάλον βαθμόν. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ ἔτη εὐημερίας ἀπὸ τοῦ 1923—1929, τὸ καθαρὸν ποσὸν τῶν πληρωθέντων εἰς ἰδιώτας μερισμάτων ἦτο περίπου ἴσον πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ἔταιρειῶν γενομένας διαθέσεις διὰ βελτιώσεις καὶ ἀνανεώσεις καὶ λοιπὰς κρατήσεις.

Ταῦτα πάντα ἴσως δύνανται νὰ ἐξηγήσουν τὴν ὑπὸ τῶν ἀπογραφῶν ἀποκαλυπτομένην συνεχῇ ὁμαλότητι ἐν τῇ αὐξήσει τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου. Εἰς τοὺς φορολογικοὺς ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος πίνακας καταφαίνεται πόσον σταθερά, κατὰ γενικὴν γραμμὴν, εἶναι ἡ ἀναλογία τῶν καθαρῶν ὠφελειῶν ἀπέναντι τοῦ ἀκαθαρίστου εἰσοδήματος, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ φυσιολογικώτερα ἔτη (ἐξαιρέσει πάντοτε τῆς ἀποτόμου αὐξήσεως ἣν παρουσιάζουν τὰ πολεμικὰ ἔτη καὶ ἣτις ὀφείλεται βεβαίως εἰς πολεμικοὺς πληθωρισμούς, ὑψώσεις τιμῶν καὶ ἐκεῖθεν κέρδη ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φανταστικῶν «μεγάλων ζητήσεων» τῶν πολεμικῶν χρόνων).

Ἐὰν δ' ἤδη ἡ ἀναλογία τῶν καθαρῶν ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων κερδῶν εἰς ὁμαλὰ ἔτη κυμαίνεται ὀλιγώτερον ἀπὸ ὅ,τι γενικῶς πιστεύεται, καὶ ἐὰν ἡ προμήθεια κεφαλαίων προέρχεται κυρίως ἐκ τῶν κερδῶν τούτων, δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν νὰ βλέπη τις ὅτι τὸ σύνολον τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου αὐξάνεται τόσον συγγενῶς μὲ τὴν αὐξήσιν τῆς βιομηχανίας. Τὸ δίδαγμα προκύπτει ἀφ' ἑαυτοῦ. Σταθερὰ βιομηχανία σημαίνει σταθερὰ κέρδη, καὶ σταθερὰ κέρδη ἀσφαλίζουν σταθερὸν ρεῦμα νέου κεφαλαίου ἀπαιτουμένου διὰ τὴν αὐξήσιν ταύτην. Οὗτος πρᾶγματι εἶναι ὁ μηχανισμὸς τῆς εὐημερίας.

Αὐτὸς φαίνεται ὁ μηχανισμὸς καὶ τὸ μόνον μέσον διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλῶν ἡμερομισθίων καὶ σταθερᾶς ὑψώσεως τοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς. Δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας ὅτι κατὰ τὰ 100 τελευταῖα ἔτη αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι παρουσίασαν τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν βιομηχανικῆς αὐξήσεως ἀπέναντι οἰοῦδήποτε μεγάλου, ἐξαιρέσει προσφάτως τῆς Ἰαπωνίας, ἔθνους· καὶ τοῦτο συμβαίνει ἀκριβῶς ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτεῖαις ὅπου

εὐρίσκομεν τὰ ὑψηλότερα ἡμερομίσθια καὶ τὴν μεγαλειτέραν ἐπέκτασιν τῆς εὐημερίας καὶ τῆς ἀνέσεως. Τὰ δύο ταῦτα πρέπει νὰ ᾖναι στενῶς συνδεδεμένα. Δὲν ἔχομεν δεδομένα ἵνα συγκρίνωμεν τὸν βαθμὸν αὐξήσεως ἄλλων μεγάλων κρατῶν ὑπελογίσασμεν ὅμως καὶ συνεκρίναμεν τὰ ποσοστὰ τῆς βιομηχανικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως καὶ εὗρομεν ὅτι ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις τοῦλάχιστον ὁ βαθμὸς αὐτὸς τῆς βιομηχανικῆς αὐξήσεως εἶναι ἐγγύτατα σχετικὸς πρὸς τὴν προμήθειαν κεφαλαίου. Ἐὰν λοιπὸν ὁ βαθμὸς τῶν (πραγματικῶν) ἡμερομισθίων εἶναι γενικῶς χαμηλότερος εἰς ἄλλας χώρας, τοῦτο σημαίνει ἢ ὅτι οἱ ἐργάται τῶν ἄλλων χωρῶν εἶναι ὀλιγώτερον ἱκανοί, ἢ ὅτι εἰς τὰς χώρας ταύτας ὁ βαθμὸς τῆς προμηθείας κεφαλαίου εἶναι χαμηλότερος. Ἴσως ἀμφότερα ἔν τινι μέτρῳ νὰ εἶναι ἀληθῆ, ἡ μεγάλη ὅμως διαφορὰ ὀφείλεται, πιστεύω, εἰς τὴν προσφορὰν κεφαλαίου.

Ἐν τοῦλάχιστον εἶναι σφόδρα καταφανές, ὅτι εἰς τὰς Ἑνωμ. Πολιτείας ὑψηλὰ ἡμερομίσθια συμβαδίζουν μὲ ὑψηλὰ κέρδη, καὶ ὅτι τὰ τελευταῖα ταῦτα, εἰς ὅμαλὰ ἔτη, ὀφείλονται ἀποκλειστικῶς εἰς καλὴν διοίκησιν καὶ ἀποδοτικὰς ἐγκαταστάσεις τῶν ἐταιρειῶν. Ἀλλως θὰ ᾔτο ἀδύνατον εἰς τὰς Ἑνωμ. Πολιτείας νὰ συναγωνισθῶσιν εἰς παγκοσμίους ἀγοράς, ὥς τοῦτο συνέβη μέχρι τοῦ 1930. Μέχρι τοῦ ἔτους τούτου ἡ ἀναλογία τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἐξαγωγῶν μας (τ.ἔ. τῶν μεγάλων μας φυσικῶν πόρων) ὑπῆρξεν ἐπὶ ἡμισυ αἰῶνα σταθερῶς κατιοῦσα, ἐνῶ ἡ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, ἀντιθέτως, ἀνῆρχετο ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε κατὰ τὸ 1920 ἡ ἀξία τῶν ἐτοίμων ἐξαχθέντων βιομηχανικῶν προϊόντων μόνη ἰσοῦτο πρὸς τὴν ἀξίαν ὅλων τῶν ἄλλων ἐξαγωγῶν μας. Καὶ τὰ βιομηχανικὰ ταῦτα εἶδη ᾔσαν, εἰς αὖξοντα βαθμόν, μηχανήματα παντὸς εἴδους, προϊόντα ἀκριβῶς ἐκείνων τῶν βιομηχανιῶν, αἵτινες ἐπλήρωναν τὰ ὑψηλότερα ἡμερομίσθια.

Εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ παραγωγὴ μηχανῶν ἀπαιτεῖ εὐρυτέρας πάσης ἄλλης βιομηχανίας ἐπενδύσεις κεφαλαίων, καὶ ἐὰν τὰ πραγματοποιούμενα κέρδη δὲν ᾔσαν ἱκανὰ νὰ ἐλκύσωσι σταθερῶς ἐπενδύσεις νέου κεφαλαίου, δὲν θὰ ᾔτο δυνατόν νὰ πληρώνωνται τὰ πραγματοποιηθέντα ὑψηλὰ ἡμερομίσθια. Τὰ τρία ταῦτα στοιχεῖα εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένα.

IX

Ἀκολουθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας. Ἀπεδείχθη ἤδη ἀρκούντως, συγκεκριμένως ὑπὸ τοῦ Ayres καὶ ἄλλων, ὅτι ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις τοῦλάχιστον, ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀγοραστικῆς ἱκανότητος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει κάθε κατάπτωσιν, ὀφείλεται εὐρύτατα εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀγοραστικῆς «ἐπιχειρηματικῆς» διαθέσεως, δηλαδή τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων ἀγορᾶς πρώτων ὑλῶν, προμηθειῶν μηχανημάτων κ.τ.τ. Ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀγοραστικῆς διαθέσεως τοῦ καταναλωτοῦ εἶναι κατὰ τὰ ἐπόμενα τοῦλάχιστον στάδια τῆς «καταπτώσεως» σχετικῶς ἐλαφρά. Τὸ «κοινὸν» δὲν παύει μὲν νὰ ἀγοράζῃ, ἀλλὰ εἰς ὀλιγώτερον βαθμόν. Ἐκεῖναι αἵτινες παύουν νὰ ἀγοράζουν εἶναι αὐταὶ αἱ ἐπιχειρήσεις, φοβούμεναι ὅταν ἡ ζήτησις ἀρχίζῃ νὰ κάμπτεται ἔστω καὶ ὀλίγον, αἱ δὲ τιμαί, καὶ ἰδίως χονδρικῆς πωλήσεως, ἀρχίζουν νὰ «σπάζουν». Οἱ εὐφυεῖς ἀγορασταὶ τότε ἴστανται ἐν ἀναμονῇ τῆς ὀριστικῆς τροπῆς τῆς ἀγορᾶς.

Εἶναι σαφὴς ὁ τύπος οὗτος τῆς μειωμένης ἀγοραστικῆς δυνάμεως, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ φαύλου κύκλου τῆς πτώσεως τοῦ ἐμπορίου τῶν τιμῶν καὶ τῆς ἀπασχολήσεως ἐργατικῶν χειρῶν. Ἄπαξ ἀρχίσουν, συνεχίζουν τὸν χορόν των. Ἡ ὀξυτέρα πτώσις εἰς ἀγορὰς ὀφείλεται, ἀναμφισβητήτως, εἰς τὰς μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ ἐν γένει εἰς ὑλικά νέων ἐπιχειρήσεων. Μὲ ἄλλας λέξεις ἐκεῖ ἔνθα ἡ μεγαλειτέρα πτώσις λαμβάνει χώραν εἶναι εἰς τὰς οὕτως καλουμένους «θαρείας βιομηχανίας». Οὗτος εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ἡ βιομηχανία τοῦ σιδήρου ἐθεωρεῖτο πάντοτε τὸ «βαρόμετρον» τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἶναι πράγματι βαρόμετρον καλλίτερον οἵασδήποτε μετρήσεως εἰς τὰς μεταβολὰς τῶν ἐπιχειρήσεων· εἶναι ζωντανὸς δείκτης τῶν μεταβολῶν τοῦ οἰκονομικοῦ καιροῦ. Τοῦτο δὲ συμβαίνει διότι ὁ πολιτισμὸς μας στηρίζεται τόσον πολὺ εἰς τὸν χάλυθα καὶ εἰς τὸν σίδηρον. Ἄνευ αὐτῶν πράγματι θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἴδωμεν πῶς ὁ σύγχρονος ἡμῶν κόσμος θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ δημιουργηθῇ. Κατὰ μεγάλην κλίμακα αἱ βάσεις τοῦ παρόντος πολιτισμοῦ ἡμῶν συμπίπτουν μὲ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὰς προόδους τῆς τήξεως τοῦ σιδήρου, ἥτοι περὶ τὸ 1200 καὶ 1500 π.Χ. Ἡ ἀτμοβιομηχανία, ἡ σιδηροδρομική, ἡ ἀτμοπλοῖα καὶ τελευταίως αἱ χαλυβδοκα-

τασκευαὶ μεθ' ὅλων τῶν συναφῶν, ἦσαν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου συνέπειαι τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης.

Εἰς χώραν ἤδη αὐξούσης βιομηχανικῆς φύσεως εἶναι προφανές ὅτι ἡ πτώσις ἐργατικῶν χειρῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν παῦσιν τῆς γραμμῆς αὐξήσεως εἰς ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς «ἰκανότητα». Ὅταν νέαι κατασκευαὶ καὶ νέαι ἐπιχειρήσεις γενικῶς σταματοῦν ἢ ὑποχωροῦν, μία σχετικὴ ἀναλογία ἐργατῶν ρίπτεται ἐκτὸς ἐργασίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν αὐτῶν, ὡς ἀναλογία τοῦ συνόλου, εἶναι σχετικῶς μικρός. Ὅταν ὅμως οἶονδῆποτε τμῆμα τῆς ὁλότητος δὲν δύναται νὰ συνεχίσῃ ἐν τῇ συνήθει του κλίμακι τὰς δαπάνας αὐτοῦ, δημιουργεῖται ἀνισότης ζητήσεως ἥτις ἀμέσως γενικεύει τὸν φαῦλον κύκλον περὶ οὗ ὠμίλησα ἀνωτέρω. Ἀκολουθεῖ ταχύτατα πτώσις εἰς τὰς παραγγελίας καὶ ταύτην σειρά ὅλη ἀποτελεσμάτων, ἅτινα γίνονται αἰσθητὰ εἰς τὸ σύνολον τῆς βιομηχανίας. Μὲ ἄλλας λέξεις εἰς τὸ σύγχρονον οἰκονομικὸν ἡμῶν σύστημα, ἡ ἀπασχόλησις ἐργατικῶν χειρῶν εἶναι σφηνῶς συνδεδεμένη πρὸς ὠρισμένον βαθμὸν βιομηχανικῆς προόδου· καὶ ὅταν ἡ πρόοδος αὕτη ἀναστέλλεται, προκαλεῖται ἀνεργία. Ἡ πλήρης ἐργατικὴ δύναμις ἐνὸς ἔθνους δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐν δράσει ἄνευ παραλλήλου σταθεροῦ ποσοστοῦ νέων βιομηχανιῶν, μεγάλων ἀνανεώσεων καὶ ἐγκαταστάσεων. Ἐὰν δι' οἶονδῆποτε λόγον εἴτε πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, ταραχῶν, κοινωνικῶν ζυμώσεων, εἴτε ἄλλων αἰτίων, ἡ ἐπιχειρηματικὴ ἐμπιστοσύνη ὑποσκάπτεται, ἔχομεν ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα· διότι τὸ κεφάλαιον καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις δὲν εἶναι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ριψοκίνδυνοι.

Οἱ κίνδυνοι ζημιῶν καὶ πτωχεύσεων ὑπὸ ὁμαλᾶς ἔτι συνθήκας εἶναι ἄρκετὰ μεγάλοι πάντοτε, ὥστε, ὅταν προσεπαυξάνωνται ἐπακολουθεῖ ἄμεσος ἀντανάκλασις ἐπὶ τῆς βιομηχανικῆς ζωῆς τῆς χώρας καὶ περαιτέρω πτώσις τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐργασίας. Αἱ ταραχαὶ καὶ ἀνωμαλίαι τείνουσιν εἰς ἀπομάκρυνσιν τῶν συνθηκῶν ἐκείνων αἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἄγουσιν εἰς θεραπείαν. Συνεπάγονται συνήθως βαρεῖαν ζημίαν εἰς τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν τοῦ ὁποίου ἀξιοῦν ὅτι ἐπιδιώκουν τὴν ἐξύψωσιν, καὶ ἥτις κατὰ τὰ τελευταῖα 5 ἔτη ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις μετρᾶται εἰς δεκάδας δισεκατομμυρίων δολλαρίων εἰς ἡμερομίσθια καὶ εἰς ἀπολαύσεις ποὺ ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθοῦν. Ζημία φρικτή.

Ἐάν νῦν τὸ κεφάλαιον, ἦτοι ὁ ἐπενδυτής, εἶναι ἀσυνήθως ἐπιφυλακτικώτερος τοῦ ἐπιχειρηματίου, καὶ ἐάν ἀκολουθῶς ἡ προμήθεια τῶν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἀπαιτουμένων κεφαλαίων ἐξαρτᾶται τόσον πολὺ ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ ἐπενδυτοῦ, ἢ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐπιχειρήσεων, εἶναι εὐκόλον νὰ ἴδῃ τις πόσον ὁ πανικὸς τῶν χρηματιστηρίων ἐπηρεάζει τόσον πολὺ τὸ σύνολον. Ὅταν αἱ τιμαὶ καὶ αἱ ἀξίαι τῶν χρηματιστηρίων ἀρχίζουν νὰ πίπτουν, ὑπάρχει ἄμεσος πτώσις εἰς τὰς τοποθετήσεις τῶν νέων ἐκδόσεων. Νέαι ἐπιχειρήσεις συναντοῦν περισσοτέρας δυσκολίας διὰ νὰ ἐξεύρουν τὸ ἀναγκαῖον κεφάλαιον. Ἀκόμη καὶ εὐημεροῦσαι ἔταιρεῖαι μὲ ἀκμαῖα κεφάλαια διστάζουν νὰ ἀναλάβουν νέας ἐγκαταστάσεις, καὶ πάντα ταῦτα καταλήγουν ἀμέσως εἰς πτώσιν ἐργατικῶν χειρῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ὁ ἐργάτης — καὶ ὅπερ δὲν γνωρίζει — ἔχει τόσον ἄμεσον καὶ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὴν παρακολούθησιν τοῦ χρηματιστηρίου μετοχῶν, τῆς καταστάσεως τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν σταθερῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν.

X

Αἱ ἔρευναι αὗται ἔχουσι καὶ ἐν συμπτωματικὸν ὑποαποτέλεσμα οὐχὶ ἄνευ κοινωνικῆς σημασίας. Ἐν εἶδος «μέτρου» τ.ἔ. ἀναφερομένου εἰς τὸ τί κέρδος ἔχει ἢ θὰ εἶχε τὸ ἐργατικὸν τμήμα τῆς κοινωνίας ἐκ τῆς κρατικοποιήσεως ἢ κολλεκτιβιστικοποιήσεως τῆς βιομηχανίας. Τί δηλαδὴ θὰ ἐσήμαινεν διὰ τοὺς ἐργάτας ὁ σοσιαλισμὸς ἢ ὁ κομμουνισμός ;

Ἐάν εἰς εὐτυχεῖς χρόνους τὸ καθαρὸν πραγματοποιούμενον κέρδος ἐπὶ τῶν ἐπενδύσεων κεφαλαίου μιᾶς χώρας, ὡς αἱ Ἑνωμ. Πολιτεῖαι, φθάνῃ μόνον τὰ 5 ἢ 6% τοῦ ἐτησίου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τὸ δὲ μεγαλείτερον αὐτοῦ μέρος προέρχεται κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν ἐταιρικῶν ἀποταμιεύσεων ἢ ἐκ τῶν μερισμάτων τῆς κεφαλαιοκρατικῆς τάξεως, εἰς αὐτὸ αὐστηρῶς περιορίζεται ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν πλοῦτον, ὁ ὅποιος ὑπὸ τὸ Μαρξιστικὸν καθεστῶς θὰ ἠδύνατο νὰ διανεμηθῇ εἰς τὸν ἐργάτην. Καὶ τοῦτο δὲν θὰ εἶχεν ἀξίαν, ἐάν ἀναδιανομὴ «πλούτου» δὲν ἐσήμαινε καὶ ἀντίστοιχον ἀναδιανομὴν εἰσοδήματος. Θὰ ἦτο δὲ ὑπόθεσις ἀδικαιολόγητος, ὅτι τὸ σύνολον τοῦ εἰσοδήματος τοῦ πλουσίου ἐξοδεύεται εἰς προσωπικὴν σπατάλην καὶ ἀπόλαυσιν. Ὡς συμβαίνει συνήθως, τοῦ-

λάχιστον μεταξὺ τῶν πραγματικῶς πλουσίων, ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεος ἢ καὶ ἴσως τοῦ τρίτου τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος των ἐξοδεύεται. Τὸ ὑπόλοιπον ἀποταμιεύεται, δηλαδή τοποθετεῖται εἰς νέας ἐπενδύσεις καὶ ἐκεῖθεν ἄγεται εἰς αὐξήσιν τοῦ κέρδους τῆς ὁλότητος.

Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις: Ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν 50 περίπου ἑκατομμυρίων πληθυσμοῦ ἀναφερομένου ὡς ἐπικερδῶς χρησιμοποιουμένου ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις κατὰ τὰ ἔτη τῆς εὐημερίας ὡς ἀπὸ 1925—1929, μόνον 1 ἑκατομμύριον, δηλαδή 2% τοῦ συνόλου ἐδήλωσε καθαρὰ κέρδη \$5.000 καὶ ἄνω. Ἐκ τούτων μόλις 100.000 ἄτομα εἶχον \$25.000 καὶ ἄνω. Μόνον 40.000 εἶχον \$50.000 καὶ ἄνω, ἡδύναντο δηλαδή νὰ καταταχθῶσιν εἰς τοὺς ἑκατομμυριούχους. Πόσαι ἤδη εἶναι αἱ προσωπικαὶ δαπάναι τοῦ «πλουσίου», ἥτοι τοῦ συνόλου μὲ τὰ ἄνω τῶν \$ 5.000 εἰσοδήματα; Τὸ μέσον δηλωθὲν εἰσόδημα τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου τούτου τοῦ πληθυσμοῦ ἀνήρχετο κατὰ τὰ εὐτυχῇ ταῦτα ἔτη εἰς \$16.000 ἑτησίως. Τὸ συνολικὸν καθαρὸν εἰσόδημα τῶν πλουσίων τούτων συνεποσοῦτο εἰς 15% τοῦ ἐκτιμηθέντος ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὶ ποσὸν ἐκ τούτου ἐδαπανήθη εἰς παντοειδῆ προσωπικὰ ἐξοδα, μόνον συμπερασματικῶς δύναται νὰ ὑπολογισθῇ. Φαίνεται ὅμως ἀναμφίβολον ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι πολὺ περισσότερον τοῦ ἡμίσεος, δεδομένου ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ παντοειδῶς ἀπαιτηθέντος νέου κεφαλαίου δὲν ἦτο κατώτερον τῶν 6 ἢ 8 δισεκατομμυρίων καὶ ἴσως περισσότερον· γνωρίζομεν ἄλλως τε ὅτι ἐν σημαντικὸν τμήμα τοῦ νέου τούτου κεφαλαίου διεσκορπίσθη εἰς κακὰς ἐπιχειρήσεις καὶ διαφόρους ζημίας.

Εἶναι ἐξ ἄλλου γνωστὸν ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν προσωπικῶν δαπανῶν πρὸς τὸ συνολικὸν εἰσόδημα ἑκάστου καταπίπτει ἐφ' ὅσον ἡ κλίμαξ τοῦ εἰσοδήματος ἀνέρχεται. Οὕτως οἱ δύο πλουσιώτεροι ἄνθρωποι — ὁ Rockefeller καὶ Ford — ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ εἰσόδημά των, ἀποταμιεύουν τὸ μεγαλειότερον καὶ ἐξοδεύουν τὸ ὀλιγώτερον μέρος ἀπέναντι οἰωνδήποτε ἄλλων δύο ἀτόμων τοῦ κόσμου. Ἐάν, κατὰ τὰς δηλώσεις, τὰ ἀκαθάριστα εἰσοδήματά των ἀνῆλθον εἰς \$50.000.000 καὶ πλέον, ἐξ ὧν δύναται νὰ συμπεράνη τις ἐκ τῶν γνωστῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς των, εἶναι ἴσως βέβαιον ὅτι αἱ προσωπικαὶ των δαπάναι δὲν ὑπερέβησαν τὰ 2 ἢ 3% τοῦ συνόλου τοῦ εἰσοδήματός των. Μὲ ἄλλας λέξεις, 97 ἢ 98% τοῦ συνολικοῦ

των εισοδήματος αντιπροσωπεύει καθαρὰν αὐξησιν κεφαλίου ἐπενδυθέντος εἰς παραγωγικὰς ἐπιχειρήσεις ἐπὶ καλῷ τῆς ὁλότητος.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι σαφές : Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν ἐποχῇ καλῆς ἐμπορικῆς ἐπιδόσεως καὶ ὑψηλῶν μερισμάτων, ὡς τῷ 1928, ἄνω τῶν 90% τῶν μερισμάτων τούτων περιῆλθον εἰς πρόσωπα μὲ εισοδήματα \$6.000 καὶ πλέον, 60% περίπου περιῆλθον εἰς τὴν μικροτέραν τάξιν μὲ εισοδήματα ἄνω τῶν \$25.000 ἑτησίως (περίπου 100.000 ἄτομα). Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τοῦτο μετὰ βεβαιότητος διότι εἰς καλὰ ἔτη ἐν ὑψηλὸν ποσοστὸν τῶν ὑπὸ τῶν ἐταιρειῶν εἰς ἄτομα πληρωθέντων μερισμάτων ἐδηλώθη ἐκ νέου, ὡς εἰσπραχθὲν ὑπὸ φορολογουμένων, διὰ φόρον εισοδήματος εισοδηματιῶν.

Πάντα ταῦτα θὰ ἠδύναντο ἐπιπολαίως νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ ἀδανῶν καὶ ἀφελῶν ὡς ἀπόδειξις τῆς ἀνισοτάτης διανομῆς τοῦ «πλούτου». Τὰ πράγματα ὅμως ἀποδεικνύουν μόνον ὅτι ἡ μεγάλη ἀναλογία τοῦ μικροῦ πράγματι αὐτοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ ὅπερ ἀποταμιεύει κάτι, συμβάλλει ὀλίγον εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τοῦ τόπου. Ἡ γόνιμος, ἀναπαραγωγικὴ καὶ ζωντανὴ ἀποταμίευσις κεφαλαίου προέρχεται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων τοῖς ἑκατὸν τοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις ἔχει ἢ πληρῶνει φόρους δι' εισοδήματα \$ 5000. καὶ ἄνω κατ' ἔτος.

Ἀποτελεῖ τοῦτο σκληρότητα ἢ ἀδικίαν διὰ τὸ ἄτομον; Ὁχι, διότι εἶναι τόσον μικρά, καίτοι, ὅπως ὁ σπόρος τὸν ὁποῖον ὁ γεωργὸς σπείρει τὴν ἀνοιξιν, εἶναι τόσον γόνιμος. Πάντα τὰ εἰς τέσσαρα περίπου δισεκατομμύρια ἀνερχόμενα, πληρωθέντα ὑπὸ τῶν ἐταιρειῶν μερίσματα εἰς καλὰς ἐποχὰς ἀποτελοῦν περίπου τὸ 1)6 ἢτοι 16 % τοῦ συνολικῶς δηλωθέντος κατὰ τὸ 1928 εισοδήματος, δηλαδή τῶν 25 περίπου δισεκατομμυρίων δολλαρίων, ὀλιγώτερον τοῦ 1)3 τοῦ συνολικοῦ ἑτησίου εισοδήματος. Τὸ ποσὸν τῶν μερισμάτων ὅπερ ἐπληρώθη εἰς ταμιευτήρια, ἀσφαλιστικὰς ἐταιρείας ζωῆς, οἰκοδομικοὺς συνεταιρισμοὺς κ.τ.λ. εἶναι ἀσήμαντον, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι πάντα τὰ ἀποταμιευτήρια ταῦτα δὲν δύνανται καί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται νὰ ἐπενδύουν εἰς μετοχὰς τὰ κεφάλαιά των.

Οὕτω τὰ τέσσαρα καὶ πλέον δισεκατομμύρια τῶν μερισμάτων ἀνήρχοντο κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀκμῆς εἰς ὀλιγώτερον τῶν 5 % τοῦ ὑπολογισθέντος «ἐθνικοῦ εἰσοδήματος». (Καὶ εἶναι ἀξιοσημεῖωτον καὶ παρὰ τὸ κοινῶς πιστευόμενον ὅτι τὸ σύνολον τῶν δηλωθέντων ὡς πληρωθέντων ὑπὸ τῶν ἐταιρειῶν τοκομεριδίων εἶναι ἀκόμη μικρότερον) ! Τοῦτο εἶναι ἓν μέγα τμῆμα ὅλου τοῦ ποσοῦ εἰς ὃ ἀνέρχεται ἡ «δήμευσις» τοῦ εἰσοδήματος ὑπὸ τῶν πλουσιωτέρων οἵτινες εἰσέπραξαν τὰ μερίσματα ταῦτα «μοιραζόμενοι τὸν πλοῦτον».

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ὑπολογισθῇ πόσον τμῆμα τοῦ εἰσοδήματος τοῦ πλουσίου προέρχεται ἀπὸ μερίσματα· οὐχὶ ἀπὸ ὁμολογίας καὶ εἰδικῶς ἀπὸ «ἀπηλλαγμένους φόρους» (εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ σύνολον τῶν «ἀπηλλαγμένων φόρου» ὁμολογιῶν αἵτινες ὑφίσταντο ἐν κυκλοφορίᾳ τὸ 1932 ἀπετέλει πηγὴν εἰσοδήματος μόνον 2 ἢ 3 % ἐκ τῶν ἐχόντων εἰσόδημα ἄνω τῶν \$ 10.000. ἀκόμη ὀλιγώτερον τῶν πλουσιωτέρων· τὸ μεγαλείτερον τμῆμα κατείχετο ὑπὸ ἰδρυμάτων, τραπεζῶν κλπ.).

Τὸ ἐκ μερισμάτων λοιπὸν προῖον ἐπὶ εἰσοδημάτων κατωτέρων τῶν \$ 5000. ἀνήρχετο εἰς μόλις 5 % τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῆς τάξεως ταύτης, ἐνῶ ἐπὶ εἰσοδημάτων \$ 100.000 καὶ πλέον τὰ μερίσματα ἐν ἔτει 1932 ἀπετέλουν τὰ 60 ἢ 70 % ἕως 90% τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος.

Μὲ ἄλλας λέξεις φαίνεται ὅτι οἱ πλούσιοι εἶναι τὸ μόνον τμῆμα τοῦ συνόλου τὸ ὁποῖον δύναται ἢ ἔχει τὴν διάθεσιν νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὰ κεφάλαιά του εἰς μετοχάς. Καὶ τὸ κέρδος των εἶναι μικρόν. Ὅλαι αἱ ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις ἐταιρεῖαι, ἀνερχόμεναι εἰς 50.000, τράπεζαι, σιδηρόδρομοι, βιομηχανίαι κλπ., εἶχον τῷ 1932 ἐν κυκλοφορίᾳ 98 δισεκατομμύρια ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου εἰς κοινὰς καὶ προνομιούχους μετοχάς. Καὶ ἐπ' αὐτῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ καθαρὰ πληρωθέντα μερίσματα ἦσαν μόνον δύο καὶ ἡμισυ περίπου δισεκατομμύρια, τ. ἔ. 2½ %. Κατὰ τὸ ἐξαιρετικὸν ἔτος 1929 μόνον 5 %. Καὶ τῷ 1932 ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μετόχων μὲ σύνολον εἰσοδημάτων ἄνω τῶν \$ 5000 (ἀπολαμβανόντων τὰ 78 % τοῦ καθαροῦ ποσοῦ τῶν πληρωνομένων μερισμάτων) ἀνήρχετο εἰς 240.000, ½ % τ. ἔ. τῶν γονίμως χρησιμοποιουμένων κατοίκων τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Ἐστὼ ὅτι τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ σύνολον τῶν μετόχων παντὸς εἴδους ἀνέρχεται εἰς ἓν ἑκα-

τομμύριον. Οὗτοι, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐπενδυτάς, ἐφευρέτας καὶ νεωτεριστάς (ἕτερον ἔν ἡ δύο ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τοῦ ἐνήλικος πληθυσμοῦ) εἶναι τὸ μόνον τμήμα τῆς κοινωνίας τὸ ὁποῖον συμβάλλει ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν πρόοδον τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας. Εἶναι κατὰ τὴν διάλεκτον τοῦ Emerson τὰ γονιμοποιὰ στοιχεῖα τοῦ τόπου.

ΧΙ

Ἐὰν ἤδη ἡ πρόοδος τῆς βιομηχανίας εἶναι κάτι ποὺ πρέπει νὰ συνεχισθῇ, εἶναι προφανές ὅτι ἡ προμήθεια αὕτη τοῦ νέου κεφαλαίου ἢ τοῦ ἐν οἰαδήποτε μορφῇ ὑποκαταστάτου του, ὀφείλει νὰ διατηρηθῇ εἴτε ὑπὸ κεφαλαιοκρατικόν, εἴτε ὑπὸ σοσιαλιστικόν καθεστώς. Ἡ ἐν τελευταία ἀναλύσει χρήσις τοῦ κεφαλαίου τούτου εἶναι ἐν τῇ χρησιμοποίησει τῆς ἐργασίας τοῦ ἐργάτου· ἄλλως δὲν ἀποφέρει τίποτε. Καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν αὕξησιν τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος χειρῶν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο τρόπων: ἢ διὰ χρηματικῶν ἡμερομισθίων, ἢ δι' ἐπιστρατεύσεως. Ἡ μόνη κατὰ συνέπειαν καθαρὰ ὠφέλεια ἣτις θὰ ἦτο δυνατόν νὰ περιέλθῃ εἰς τοὺς ἐργάτας ὑπὸ τὸ κολλεκτιβιστικόν καθεστώς θὰ ἦτο ἀκριβῶς καὶ μόνον τὰ προσωπικὰ ἔξοδα τῶν πλουσίων, καὶ ταῦτα οὐχὶ ὀλόκληρα. Ἐγὼ δὲ τοῦλάχιστον δὲν βλέπω πῶς ταῦτα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ φθάσουν τὸ πολὺ εἰς 6 ἢ 7% τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἂν ὅχι καὶ ὀλιγώτερον.

Ἐὰν λοιπὸν τὸ μεγαλείτερον τμήμα τοῦ ἀναπαραγωγικοῦ κεφαλαίου διὰ νέας ἐπιχειρήσεις καὶ ἐγκαταστάσεις προέρχεται ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν πλουσιωτέρων τάξεων, ἐνῶ ἡ τάσις τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι νὰ δαπανᾷ καὶ νὰ «χάνῃ» τὸ πλεῖστον τῶν ὧσων εἰσπράττει, προκύπτει ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα ὅτι αἱ προτάσεις περὶ «διανομῆς τοῦ πλούτου» καὶ «δικαιοτέρας» κατανομῆς τῶν εἰσοδημάτων, θὰ εἶχον ὡς ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τῆς προμηθείας τοῦ κεφαλαίου καὶ συνεπῶς ἀνάλογον μείωσιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐθνικῶν ὠφελειῶν.

Ἡ προοπτικὴ αὕτη τῶν στοχασμῶν τούτων σπανίως ἐξετάζεται, ἐνῶ εἶναι τόσον μεγάλης σπουδαιότητος. Ἐχει ὑπολογισθῇ ὅτι 20—25% τοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἔχει συνήθως ἐπαρκῆ

μέσα συντηρήσεως. Ἐὰν περιήρχοντο εἰς αὐτὸ ὅλαι αἱ δαπάναι τοῦ πλουσίου θὰ ἦτο δυνατόν νὰ βελτιωθῇ σημαντικῶς ὁ κλῆρος τῶν πτωχοτέρων· αἱ προτάσεις ὅμως δὲν περιορίζονται εἰς τὴν «μετάγγισιν» τῶν δαπανῶν τῶν πλουσίων εἰς τὰς πτωχοτέρας τάξεις, ἀλλ' εἰς τὴν ἴσην κατανομήν τοῦ συνόλου τοῦ εἰσοδήματος. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν εἶναι δυνατὴ μία καθαρῶς κομμουνιστικὴ διαίρεσις τοῦ εἰσοδήματος, δὲν βλέπω πῶς ὁ κλῆρος τῶν πτωχοτέρων θὰ ἐβελτιοῦτο αἰσθητῶς, διὰ τὸν ἀπλούστερον λόγον ὅτι οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀντιπροσωπεύουν τὰ ὀλιγώτερον ἱκανὰ στοιχεῖα τῆς ὁλότητος. Περιλαμβάνουν ἀναγκαίως πάντα τὰ ἐγκληματικά, ἀσθενῆ, νοσηρὰ καὶ ἀνίκανα στοιχεῖα, ἅτινα ὑπελογίσθησαν εἰς 10% περίπου τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ. Ταῦτα συμβάλλουν ἐλάχιστα εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ὅμως θὰ ἦσαν τὰ μόνα στοιχεῖα ἅτινα θὰ ἠδύναντο οὐσιαστικῶς νὰ κερδίσωσι ἐκ μιᾶς ἴσης διανομῆς τῶν ἀγαθῶν τούτων τοῦ κόσμου.

Ἐξ ἄλλου ἔχομεν σήμερον ὑπὸ τὸν ἀκραιφνέστερον κεφαλαιοκρατισμὸν τὴν πλησιεστέραν ἴσως μορφήν πραγματικῆς «συνεργατικῆς πλούτου», ἥτις εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ μὲ τὴν παροῦσαν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὰ σημερινὰ μέσα παραγωγῆς. Ὑπελόγισα ὅτι ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸ πλουσιώτερον, ἥτοι τὰ 4 ἢ 5%, καὶ τὸ πτωχότερον, τὰ 20 ἢ 25%, τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ, τὰ ἀπομένοντα 70% ἢ 80% φυσιολογικῶς ἀπολαμβάνουν τὰ 70% ἢ 80% τοῦ ἐτησίου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἄνευ μεγάλων μεταξὺ τῶν ἀνισοτήτων. Οἱ πλούσιοι εἶναι οἱ διακεκριμένοι ὀλίγοι, ὅπως οἱ ἡθοποιοὶ τῆς σκηνῆς, ὧν ὁ ρόλος εἶναι ὁ τῶν προμηθευτῶν τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν συνεχῆ πρόοδον κεφαλαίου. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀπομακρυνθῶσιν οὗτοι χωρὶς μεγάλην ζημίαν, διότι αἱ παρωθήσεις πρὸς πλοῦτον καὶ κέρδος εἶναι μεταξὺ τῶν ἰσχυροτέρων δυνάμεων διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἀνθρωπίνων συνθηκῶν. Ἐν τῇ διαδρομῇ τῆς ἱστορίας ἡ συγκέντρωσις τοῦ κέρδους — δηλαδή τοῦ κεφαλαίου — ὑπῆρξεν τὸ ὑπόβαθρον τοῦ πολιτισμοῦ· οἱ ἀποταμιευταὶ εἶναι οἱ πραγματικοὶ σωτῆρες τῆς κοινωνίας. Οὕτω τοῦλάχιστον βλέπω ἐγὼ τὴν πραγματικότητα.

Ἡ ἄποψίς μου αὕτη συμβιβάζεται πολὺ ὀλίγον μὲ τὴν ἀφελῇ δοξασίαν ὅτι ὁ καπιταλισμὸς εἶναι κάτι τὸ σχετικῶς νέον, ἐν εἶδος ἐπιστροφῆς ἀποδεδειγμένης ἤδη ἀποτυχίας

καὶ ἐφήμερον. Ὁ καπιταλισμὸς ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ αὐτοῦ ἐννοίᾳ προηγήθη πολὺ καὶ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Οἱ μύρμηκες, αἱ μέλισσαι καὶ ἄλλοι πρόδρομοι ἔχουσι τὰς καπιταλιστικὰς κατ' οὐσίαν κοινωνίας των ἑκατομμύρια ἐτῶν πρὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ νεώτερος καπιταλισμὸς εἶναι σύγχρονος μὲ τὸν πολιτισμὸν καὶ τρόπον τινὰ δημιουργὸς του. Ὁ πολιτισμὸς, εἶναι πλέον σαφές, ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν· αὐτὰ ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ἐκπολιτισταὶ καὶ αὐτὰ πάλιν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἄνευ συγκεντρώσεως κεφαλαίου. Οὕτω συναντῶμεν τὸ καπιταλιστικὸν σύστημα πολὺ παλαιόν, τὴν ἐποχὴν ἀκόμη καθ', ἣν ἡ Τύρος καὶ Σιδῶν ἐκυριάρχουν τῶν θαλασσῶν καὶ οἱ Κρῆτες βασιλεῖς ἀνέπτυσσον διεθνὲς ἐμπόριον καὶ ναυτιλίαν, δι' ὧν ἐδιώκετο ἡ πειρατία καὶ ἐξεπολιτίζετο ἡ Μεσόγειος (2000 π.Χ.).

Καὶ αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐν πλήρει ἀκμῇ χρυσῶν αἰώνων ἐκυριάρχουν τῶν θαλασσῶν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῶν Ἡρακλείων πυλῶν. Καὶ ἡ νεωτέρα φιλοσοφία καὶ ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη προήχθη μὲ τὰς τραπέζας, τὰς ἀσφαλείας καὶ τὰς συναλλαγματικὰς.

Τὸ κομμουνιστικὸν καθεστῶς εἶχεν ὁραματισθῇ καὶ αὐτὸς ἤδη ὁ Πλάτων ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» του. Καὶ ὅμως δύο χιλιάδες ἔτη παρῆλθον ἔκτοτε καὶ τὸ καπιταλιστικὸν σύστημα ἀκόμη βασιλεύει εἰς τὴν γῆν. Καὶ θὰ βασιλεύῃ ἀκόμη, ἐνόσω τὰ ὁράματα τοῦ Πλάτωνος λησμονῶνται ὁμοῦ μὲ πολλὰς ἐκ τῶν συγχρόνων θεωριῶν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

Συγκεντροῦντες ἤδη τὴν σειρὰν τῶν συλλογισμῶν μας, συμπεραίνομεν ὅτι :

1.—Ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις ἔχομεν μοναδικὸν ρεκόρ μεγίστης βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῶν τελευταίων 100 ἐτῶν, καθ' ἃ ὁμὰς διεσκορπισμένων ἀποικιῶν ἄνευ κεφαλαίων μετεβλήθη εἰς τὴν μεγαλειτέραν βιομηχανικὴν δύναμιν τοῦ κόσμου.

2.—Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι, παραλλήλως πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην ἀνάπτυξιν, ὑπῆρξεν ἀνάλογος αὐξησις τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου.

3.—Τὸ κεφάλαιον τοῦτο φαίνεται ὅτι προῆλθε κυρίως, ἂν ὄχι ἐξ ὀλοκλήρου, ἐξ αὐτῆς τῆς βιομηχανίας. «Ἀποταμιεύσεις» ἔξω ταύτης ἦσαν σχετικῶς μικραί.

4.—Ἡ ὀγκώδης αὕτη αὔξησις τοῦ προϊόντος καὶ τοῦ κεφαλαίου ἠκολουθήθη ὑπὸ χαμηλοτέρας ἀλλὰ σταθερᾶς αὔξεως τοῦ προϊόντος κατὰ κεφαλὴν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν δυσαναλόγως μεγάλην αὔξησιν τῶν μηχανικῶν μέσων καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἠϋξημένην δραστηριότητα τῶν ἐργατῶν. Καὶ διὰ τὴν σταθερῶς αὔξουσαν ταύτην μηχανικὴν ἀνάπτυξιν ἦτο ἀπαραίτητος ἡ συνεχὴς ἐπάρκεια κεφαλαίων.

5.—Ἡ καθαρὰ προμήθεια τοῦ κεφαλαίου φαίνεται ὅτι οὐδέποτε ἦ σπανίως ὑπερέβη τὰ 5 ἢ 6% τοῦ ἐτησίου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τόσον ἦτο καὶ τὸ καθαρὸν πραγματοποιούμενον ἐτησίως κέρδος ἐκ τοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν χρησιμοποιουμένου κεφαλαίου.

6.—Ἡ σταθερὰ αὕτη κατὰ κεφαλὴν ὠφέλεια ἀπέληγεν εἰς σημαντικὴν καὶ σταθερὰν αὔξησιν τῶν πραγματικῶν ἡμερομισθίων, τὰ δὲ ἡμερομίσθια ταῦτα ὑπῆρξαν τὰ ὑψηλότερα τῶν μεγαλειτέρων χωρῶν, συνεπαγόμενα ἀντίστοιχον βελτίωσιν τρόπου ζωῆς καὶ ἀναψυχῆς.

7.—Ἡ σταθερὰ αὕτη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις ἀπήτησεν ἀναγκαίως μεγάλον ἀριθμὸν ἐργατῶν χρησιμοποιηθέντων κυρίως ἐν τῇ κατασκευῇ νέων ἐγκαταστάσεων καὶ νέων μηχανικῶν μέσων ἢ ἐν τῇ ἀναπτύξει νέων βιομηχανιῶν, νέων μεθόδων κ.τ.τ.

8.—Ὅταν παρατηρῇται κατάπτωσις ἐργασιῶν (*depression*) καὶ στάσις ἐν τῇ προμηθείᾳ κεφαλαίου, ἀκολουθεῖ ἀνεργία ἐπιπίπτουσα βραδύτερον ἐπὶ τῶν ἐργατικῶν χειρῶν τῶν βιομηχανιῶν, ἰδίως ἐκείνων ἃς δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν «κατασκευῆς». Μὲ ἄλλας λέξεις ἡ χώρα προοδεύει μὲ σταθερὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως, μεγάλη δὲ καὶ συνεπῶς πλήρης χρησιμοποίησις ἐργατικῶν χειρῶν ἐξαρτᾶται: α') ἐξ ἐπαρκoῦς καὶ σταθερᾶς χρησιμοποίησεως νέου κεφαλαίου· καὶ β') ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ κεφαλαίου τούτου δι' αὔξησιν τῆς παραγωγικῆς ἱκανότητος.

9.—Ἐφόσον ἡ προμήθεια αὕτη νέων κεφαλαίων προέρχεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ τῶν κερδῶν τῆς βιομηχανίας, μεγαλειτέρα δὲ κέρδη = μεγαλιτέρα κεφάλαια, συνάγεται ὅτι πᾶν ὅ,τι τείνει εἰς τὸ νὰ περιορίζῃ τὰ κέρδη ἢ νὰ

ἐλαττώνη αὐτά, βλάπτει κατ' εὐθείαν τὴν συνεχῇ πρόοδον τῆς χώρας, εἰς μέσα εὐημερίας καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰ καλλίτερα αὐτῆς συμφέροντα.

10.—Ἐφόσον ὁ μεγαλείτερος βαθμὸς ἀποταμιεύσεως προέρχεται προφανῶς ἀπὸ μεγαλειτέρας περιουσίας καὶ βαίνει προοδευτικῶς κατὰ μέγεθος, συμπεραίνομεν ὅτι, μέχρις ὅτου δυνηθῶμεν νὰ ἐφεύρωμεν καλλίτερον σύστημα, ὅσον μεγαλειτέρα θὰ εἶναι ἡ «συγκέντρωσις τοῦ πλούτου» τ.ἔ. εἰσοδήματος, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀλίγων, τόσον μεγαλειτέρα θὰ εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τῶν κεφαλαίων, καὶ συνεπῶς τόσον μεγαλιτέραι αἱ ὠφέλειαί ἐν τῇ ἐθνικῇ εὐημερίᾳ.
